

Załącznik do:

Uchwały Nr IV/23/07

Rady Gminy Łańcut

z dnia 31.01.2007 r.

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY ŁAŃCUT
NA LATA 2007-2013**

GRUDZIEŃ 2006

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA.....	3
1.1. TŁO I PRZYCZYNY.....	4
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE.....	6
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU.....	10
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	22
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	23
2.2. DEMOGRAFIA	25
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	29
2.4. KWESTIA DZIECKA	40
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH.....	43
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ.....	49
2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI.....	52
2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	53
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY.....	58
2.10. ANALIZA SWOT.....	65
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	72
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ.....	74
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	78
3.1. MISJA	79
3.2. CELE STRATEGICZNE.....	80
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII.....	90
4. UWAGI KOŃCOWE.....	94

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią. Jest tutaj także pokazany związek analizy z innymi dokumentami strategicznymi funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako złe, czyli traktuje je jako „antywartości”), inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się

dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skutecznego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane

we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podejmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

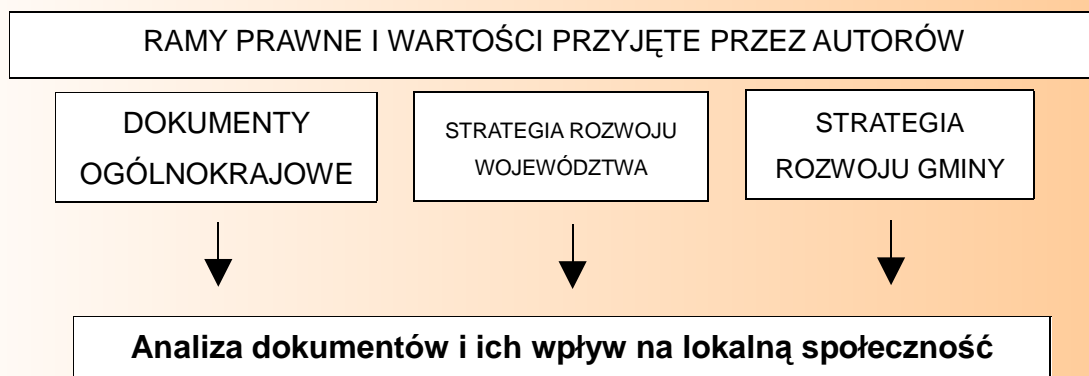
Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Łąncucie przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

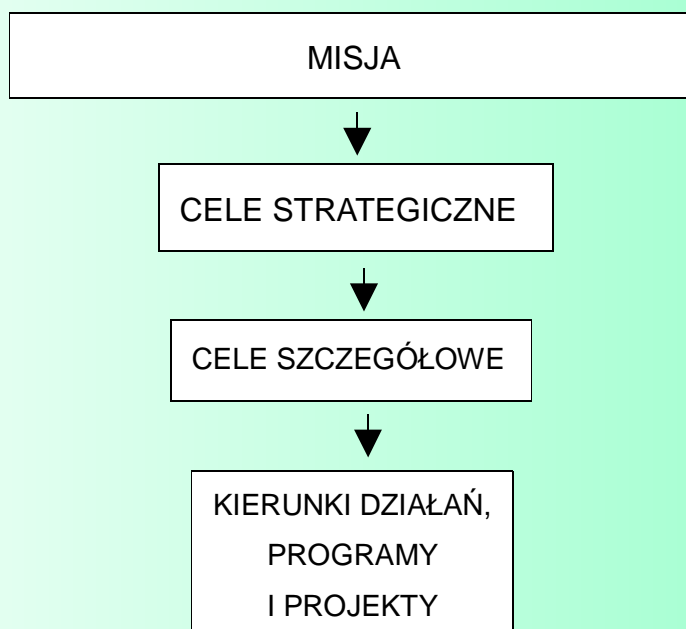
W
S
T
E
P

D
I
A
G
N
O
Z
A

P
R
O
G
R
A
M
O
W
A
N
I
E

1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.4.1. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności Rada Europejska na poziomie Wspólnoty przygotowała strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy, z uwzględnieniem innych polityk Wspólnoty. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dla każdego z celów funduszy wytyczne te realizują priorytety Wspólnoty, w szczególności promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Wytyczne te są określane z uwzględnieniem zintegrowanych wytycznych w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do

programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

„Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” określają działania o charakterze rozwojowym, jakie Rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wskazała różnice w poziomie rozwoju społeczno-ekonomicznym kraju oraz poszczególnych jego regionów, w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytucznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
- Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.
- Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.4.4. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA LATA 2007-2020

Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020 wyznacza kierunki polityki regionalnej dla różnych poziomów administracji samorządowej oraz partnerów społecznych i gospodarczych, służące przełamywaniu strukturalnych problemów gospodarczych i społecznych oraz podnoszeniu konkurencyjności regionu. Strategia powstała w oparciu o dokumentację i analizę przeprowadzoną przez konsultantów i ekspertów zewnętrznych oraz w oparciu o konsekwentnie stosowaną metodę konsultacji społecznych z przedstawicielami wszystkich środowisk województwa.

Dokument jest zgodny z założeniami Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013, ze Strategią Rozwoju Kraju 2007-2015 oraz Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, które uwzględniają zapisy nadrzędnego dokumentu programowego Unii Europejskiej, tj. Strategicznych Wytycznych Wspólnoty (CSG).

Celem głównym strategii, będącym zarazem misją dokumentu, jest „podniesienie krajowej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki regionu poprzez wzrost jej innowacyjności, a tym samym efektywności, która stworzy warunki do zwiększenia zatrudnienia oraz wzrostu dochodów i poziomu życia ludności”.

Wizja rozwoju regionu określa natomiast województwo podkarpackie jako „obszar zrównoważonego rozwoju integrujący cele społeczne, ekologiczne i gospodarcze oraz zapewniający możliwości realizacji potrzeb społeczeństwa i osiąganie wysokiego standardu życia”.

W trakcie prac nad strategią zidentyfikowano 8 obszarów strategicznych (1. Gospodarka regionu, 2. Infrastruktura techniczna, 3. Obszary wiejskie i rolnictwo, 4. Ochrona środowiska, 5. Kapitał społeczny, 6. Współpraca międzynarodowa,

7. Ochrona zdrowia, 8. Zabezpieczenie społeczne), determinujących przyszły rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny regionu (w ich obrębie wyznaczono podstawowe cele strategiczne, priorytety rozwojowe i kierunki działania). Trzy z nich bezpośrednio odnoszą się do sfery społecznej:

I. Kapitał społeczny.

Wszechstronny rozwój kapitału społecznego, umożliwiający pełne wykorzystanie potencjału i możliwości rozwoju osobistego mieszkańców regionu.

1. Poprawa jakości systemu edukacji jako warunek pogłębiania wiedzy i wzrostu kompetencji.
 - Zwiększenie dostępu do edukacji od najmłodszych lat życia.
 - Wspieranie otwartości edukacji.
 - Podniesienie jakości kształcenia.
 - Dostosowanie systemu kształcenia, w tym ustawicznego, do potrzeb rynku pracy.
2. Wzmocnienie jakościowego rozwoju zasobów pracy regionu.
 - Wzrost zatrudnialności osób bezrobotnych i biernych zawodowo.
 - Podniesienie kompetencji i rozwój kadr regionu.
3. Rozwój kultury.
 - Zwiększenie możliwości dostępu do kultury.
 - Kształtowanie kulturowej tożsamości regionalnej.
 - Poprawa jakości środowiska kulturowego.
4. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.
 - Wspieranie aktywności obywatelskiej mieszkańców regionu.
 - Podniesienie jakości współpracy III sektora, administracji publicznej i biznesu.
 - Wspieranie instytucjonalnego rozwoju administracji samorządowej oraz organizacji pozarządowych.

II. Ochrona zdrowia.

1. Zmniejszenie zachorowalności oraz umieralności w społeczeństwie.
 - Rozwój wczesnej diagnostyki chorób nowotworowych, chorób układu krążenia, ratownictwa medycznego, perinatologii, psychiatrii dziecięcej oraz chorób zakaźnych i gruźlicy.
 - Zwiększenie dostępności do usług medycznych.
 - Profilaktyka i promocja zdrowia.

2. Koordynacja działań w zakresie ochrony zdrowia oraz poprawy bezpieczeństwa ludności.
 - Stworzenie regionalnego ośrodka koordynującego.
 - Rozbudowa i modernizacja regionalnej sieci infrastruktury ochrony zdrowia.
 - Poprawa bezpieczeństwa ludności poprzez zapobieganie i zwalczanie zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych.

III. Zabezpieczenie społeczne.

1. Wspieranie działań na rzecz osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.
 - Identyfikacja środowisk dotkniętych lub zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.
 - Tworzenie warunków na rzecz aktywnego uczestnictwa osób z grup marginalizowanych i wykluczonych społecznie w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym.
2. Tworzenie warunków dla rozwoju rodziny i opieki nad dziećmi.
 - Budowanie systemu wsparcia dla rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin wielodzietnych, osób samotnie wychowujących dzieci i rodzin zagrożonych patologią.
 - Doskonalenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem poza rodziną biologiczną.
3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury pomocy społecznej oraz rozwój zawodowy kadr pomocy społecznej.
 - Osiąganie wymaganych standardów i dalszy rozwój w zakresie infrastruktury pomocy społecznej.
 - Modyfikowanie systemu kształcenia i doskonalenia zawodowego kadr pomocy społecznej.
4. Propagowanie i rozwijanie obywatelskiego uczestnictwa w zaspokajaniu ludzkich potrzeb.
 - Doskonalenie współpracy samorządu województwa z organizacjami pozarządowymi i wolontariatem w zakresie zadań publicznych.
 - Integrowanie działań podmiotów realizujących zadania poprawy warunków i jakości życia mieszkańców regionu.

1.4.5. STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁAŃCUT

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw) konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W powyższych warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju społeczno gospodarczego. W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądanych dla rozwoju gminy działań.

„Strategia Rozwoju Gminy Łańcut” została opracowana na podstawie raportu diagnostycznego o stanie gminy oraz analizy mocnych i słabych stron. Materiały te pozwoliły na zidentyfikowanie problemów gminy, ich zweryfikowanie oraz próbę znalezienia stosownych rozwiązań w kontekście szans rozwojowych. W trakcie prac nad strategią sformułowano następująco misję: „Jesteśmy czystą ekologicznie gminą z dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną. Chcemy rozwijać nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze oraz turystykę, pielęgnując i promując swa tożsamość kulturową”. Następnie wyznaczono pięć obszarów strategicznych (1. Przetwórstwo i rolnictwo, 2. Organizacja zbytu, 3. Turystyka i agroturystyka, 4. Tożsamość kulturowa, 5. Warunki życia mieszkańców), w tym jeden obszar bezpośrednio odnoszący się do sfery społecznej, tj. „Warunki życia mieszkańców”, w obrębie którego określono dwa cele strategiczne i dwanaście zadań do realizacji:

1. Podejmowanie intensywnych działań na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy.
 - Intensyfikacja lobbingu lokalnych parlamentarzystów na rzecz swego regionu.
 - Obszerna informacja o możliwościach inwestycyjnych w gminie.
 - Stworzenie systemu preferencji dla podmiotów tworzących nowe miejsca pracy.

- Tworzenie korzystnych warunków dla inwestorów poprzez czytelny system proinwestycyjnych ulg podatkowych, przygotowanie terenów pod inwestycje.
 - System doskonalenia zawodowego, organizacja szkoleń odpowiadających zapotrzebowaniu na rynku pracy.
2. Ciągła poprawa warunków życia mieszkańców gminy.
- Rozwój sieci punktów usługowych.
 - Stworzenie równych szans w dostępie do nauki.
 - Zwiększenie dostępności usług medycznych.
 - Uporządkowanie urbanistyczne gminy.
 - Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych (pokonywanie barier architektonicznych).
 - Rozwój mieszkalnictwa, w tym budownictwa socjalnego.
 - Rozbudowa infrastruktury – wodociągi, kanalizacja, telefonizacja, remonty dróg.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Łańcut jest gminą wiejską, położoną w centralnej części województwa podkarpackiego, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Łańcut, na południu doliny Wisłoki, na pograniczu Kotliny Sandomierskiej i Pogórza Dynowskiego. Sąsiaduje z miastem Łańcut oraz gminami Białobrzegi, Markowa, Czarna, Przeworsk, Chmielnik i Krasne. Zajmuje powierzchnię 106,6 km² i liczy 20.437 mieszkańców.

Gmina Łańcut jest jedną z siedmiu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu łańcuckiego. Do gminy, istniejącej w obecnych granicach od 1976 roku, należy dziewięć sołectw (rycina 1.): Albigowa, Cierpisz, Głuchów, Handzlówka, Kosina, Kraczkowa, Rogóżno, Sonina i Wysoka.

Rycina 1. Gmina Łańcut.

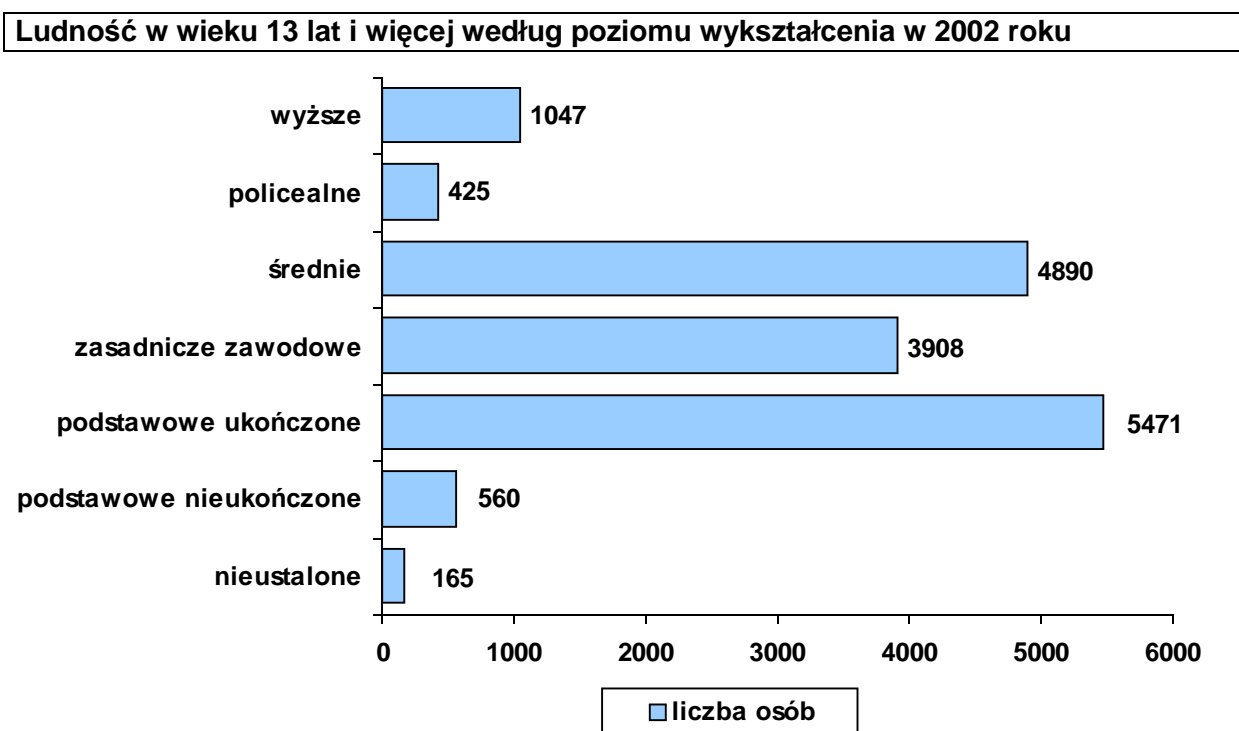
Na terenie gminy funkcjonuje 49 publicznych podmiotów gospodarczych i 835 podmiotów prywatnych – głównie o profilu handlowym i usługowym (usługi dla rolnictwa i budowlano-remontowe). Gmina ma charakter rolniczy (w ogólnej powierzchni przeważają użytki rolne) i długie tradycje upraw ogrodniczych, sadowniczych oraz szkółkarskich (od lat 70. ubiegłego wieku w Albigowej działa Instytut Sadownictwa i Kwaciarstwa Sadowniczego Zakładu Doświadczalnego, dzięki któremu wprowadzono uprawy owoców aronii czarnoowocowej).

W gminie znajduje się dziewięć przedszkoli, do których uczęszcza 456 dzieci, dziewięć szkół podstawowych, w których naukę pobiera 1.564 uczniów oraz pięć gimnazjów, do których uczęszcza 819 uczniów. Na terenie gminy jest również jedna szkoła ponadgimnazjalna, w której uczy się 344 uczniów oraz (od 2005 r.) Instytut Biotechnologii Politechniki Rzeszowskiej.

Mieszkańcy gminy Łańcut mają zapewnioną opiekę zdrowotną w ośmiu przychodniach zdrowia oraz ośmiu gabinetach prywatnych.

2.2. DEMOGRAFIA

W 2002 roku teren gminy zamieszkiwało 20.076 osób, w tym 16.466 osób w wieku 13 i więcej lat.

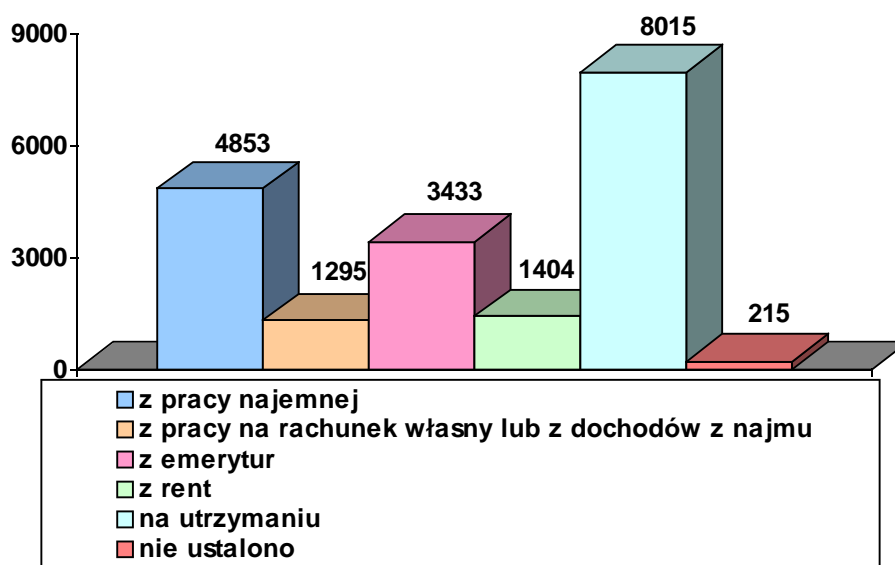
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Analizując strukturę wykształcenia mieszkańców gminy Łańcut w 2002 roku, należy stwierdzić, iż wśród ludności w wieku 13 lat i więcej największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym i średnim (odpowiednio 5.471 i 4.890 osób), a wykształceniem wyższym legitymowało się 1.047 mieszkańców.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku

pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

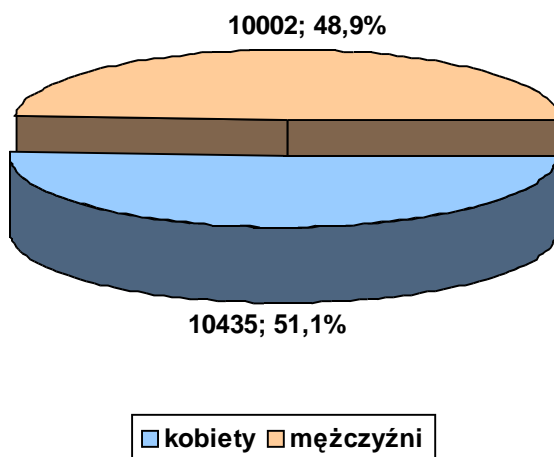
Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku spośród 20.076 mieszkańców gminy 6.148 osób (czyli 30,6%) utrzymywało się z pracy, w tym 4.853 osoby z pracy najemnej i 1.295 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu (873 osoby z pracy we własnym gospodarstwie rolnym). Z pozostałych źródeł utrzymywało się 5.698 osób, z czego 3.433 mieszkańców gminy korzystało ze świadczeń emerytalnych, a 1.404 osoby otrzymywały renty. Na utrzymaniu pozostawało 8.015 osób, a źródła utrzymania nie ustalono dla 215 osób.

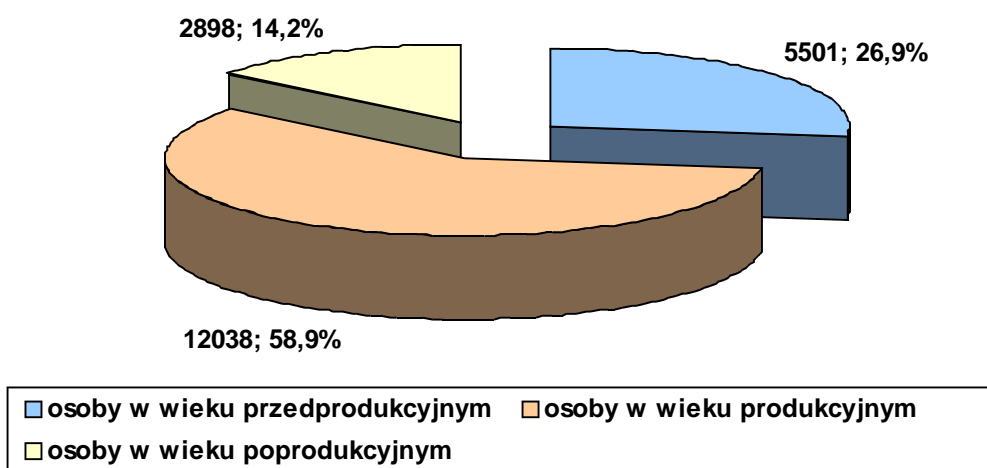
Ludność gminy Łańcut w 2005 roku

Dane Urzędu Gminy w Łańcucie.

Według danych Urzędu Gminy w Łańcucie z 31 grudnia 2005 roku teren gminy zamieszkiwało 20.437 osób, w tym 10.002 mężczyzn i 10.435 kobiet. Na 100 mężczyzn przypadają 104 kobiety. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 192 osoby na 1 km², co plasowało gminę wśród najludniejszych gmin województwa podkarpackiego.

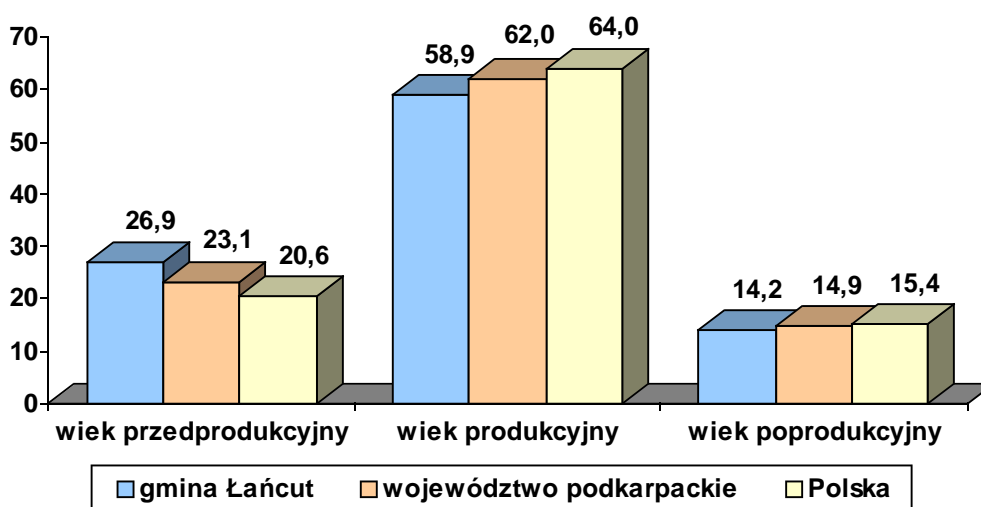
Struktura wiekowa mieszkańców gminy Łańcut w 2005 roku

Dane Urzędu Gminy w Łańcucie.

W roku 2005 teren gminy Łańcut zamieszkiwało 5.501 osób w wieku przedprodukcyjnym, 12.038 osób w wieku produkcyjnym oraz 2.898 osób w wieku poprodukcyjnym.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Łańcut w 2005 r. w porównaniu z województwem i krajem (dane w %)

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Łańcut w 2005 roku była dość korzystna na tle województwa podkarpackiego i kraju. Osób w wieku przedprodukcyjnym było w gminie o 3,8% więcej niż w województwie i o 6,3% więcej niż w kraju (przy zbliżonej do średniej wojewódzkiej i krajowej strukturze populacji osób w wieku poprodukcyjnym). Natomiast różnice procentowe w odniesieniu do wieku produkcyjnego nie były już tak duże – w gminie było o 3,1% mniej ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do średniej wojewódzkiej i o 5,1% mniej w porównaniu ze średnią krajową. A zatem w sensie demograficznym gminę Łańcut można nazwać gminą młodą, co wiąże się z notowanym od wielu lat dodatnim przyrostem naturalnym, jednym z wyższych w powiecie łańcuckim. Sytuacja demograficzna gminy determinuje kierunki i zadania pomocy społecznej nakazując priorytetowe traktowanie dzieci i młodzieży.

Należy jednak zaznaczyć, iż obecnie w skali całego kraju odnotowujemy systematycznie zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co jest związane z malejącą dzietnością rodzin, wzrasta natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). W niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową i zasilą one grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

W okresie od 1996 do 2003 roku liczba osób żyjących poniżej granicy minimum egzystencji zwiększyła się w skali całego kraju o 2,8 mln osób. Taki rodzaj ubóstwa nie

wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego.

W 2004 roku mieliśmy w Polsce do czynienia z kontynuacją tendencji obserwowanej od 1996 roku, polegającej na wzroście zasięgu ubóstwa obiektywnego szacowanego na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych (GUS). W 2004 roku poniżej minimum egzystencji żyło 11,8% polskiego społeczeństwa (w porównaniu do 4,3% w 1996 r.).

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

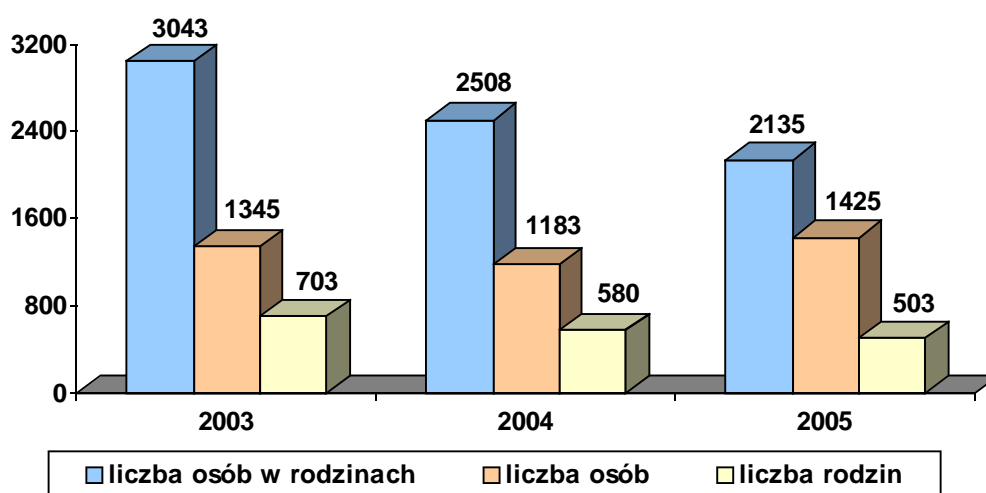
Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;

13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Łańcut odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2003-2005

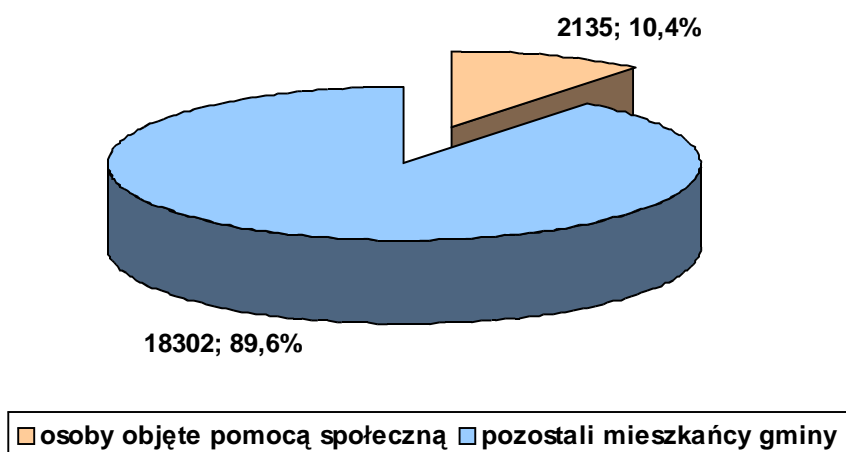
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łańcutcie.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania

świadczeń zawęży liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

W latach 2003-2005 liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w gminie Łańcut ulegała zmianom. Wynikało to nie zawsze ze skali pojawiających się problemów społecznych, a przede wszystkim z ubóstwa. Na spadek liczby uprawnionych do świadczeń wpływ miały m.in. ustawa o rencie socjalnej i ustawa o świadczeniach rodzinnych, które spowodowały w 2004 przejście części klientów systemu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatnika świadczeń rodzinnych.

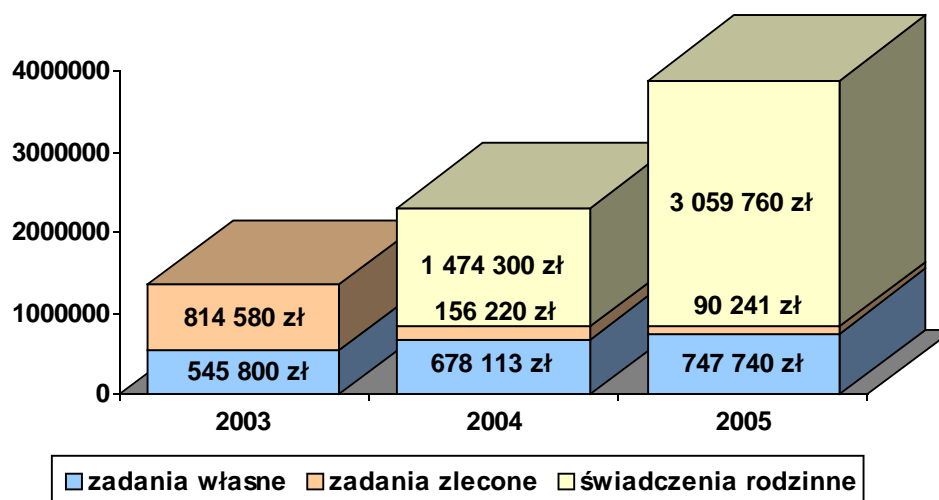
Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2005 roku

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łańcut.

Spośród 20.437 mieszkańców gminy, 2.135 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2005. Liczba ta obejmuje również członków rodziny osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2003-2005 i świadczenia rodzinne w 2004 i 2005 r.

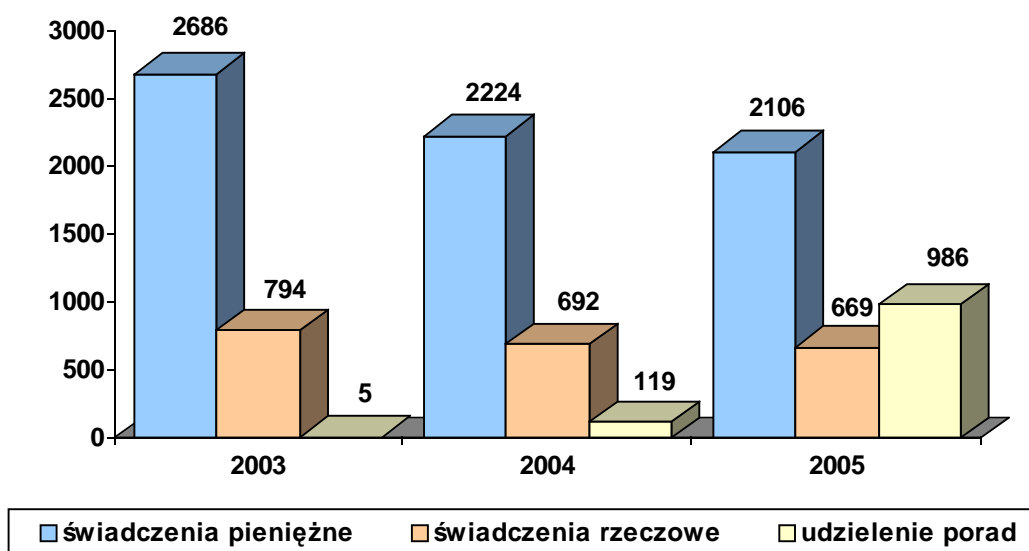
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łańcutcie.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy, kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa oraz wartość świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe przeznaczane na wspomaganie osób i rodzin w latach 2004-2005 wzrosły w porównaniu z rokiem 2003. Taki stan rzeczy był efektem wprowadzenia zmian ustawowych czyniących ośrodek dysponentem środków na świadczenia rodzinne, które – co potwierdzają powyżej przedstawione dane – stanowią niebagatelną pozycję w jego budżecie.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2003 – 1.360.380 zł, w roku 2004 – 2.308.633 zł (w tym 1.474.300 zł na świadczenia rodzinne), a w 2005 roku – 3.897.741 zł (w tym 3.059.760 na świadczenia rodzinne).

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2003-2005 (liczba osób)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łańcutcie.

Świadczenia pieniężne były najczęściej udzielaną formą pomocy. Na przestrzeni lat 2003-2005 miał miejsce systematyczny spadek tego rodzaju wsparcia, co było bezpośrednio związane z omówionymi wcześniej zmianami prawnymi. Wzrastała natomiast ilość udzielanych porad. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy oraz składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne.

W latach 2003-2005 beneficjenci systemu pomocy społecznej korzystali również ze świadczeń rzeczowych oraz porad udzielanych przez pracowników ośrodka. Szczególną uwagę zwraca znaczny wzrost w 2005 roku liczby osób objętych poradnictwem.

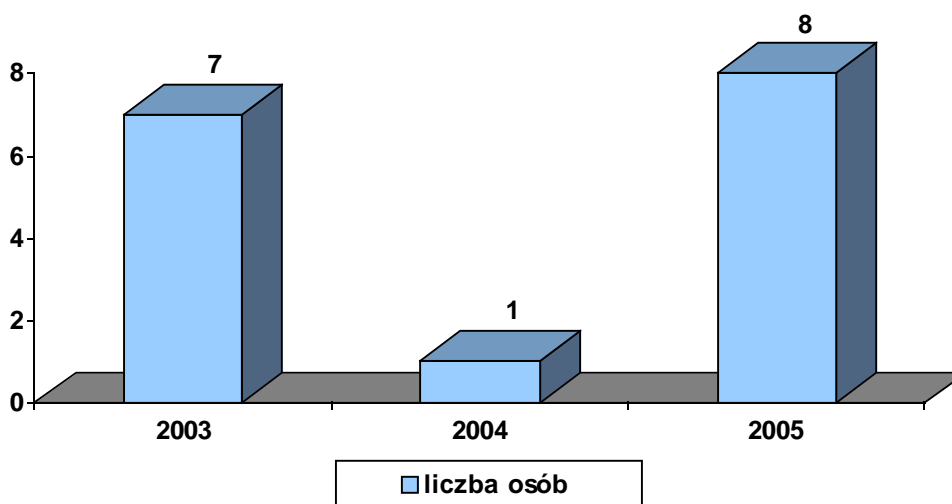
Typ realizowanych świadczeń w latach 2003-2005

Typy świadczeń	2003		2004		2005	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	2686	442	2224	401	2106	495
Rzeczowe	794	374	692	343	669	308
Udzielenie porad	5	1	119	31	986	218

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łańcutcie.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję GOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Liczba osób skierowanych do Domów Pomocy Społecznej w latach 2003-2005

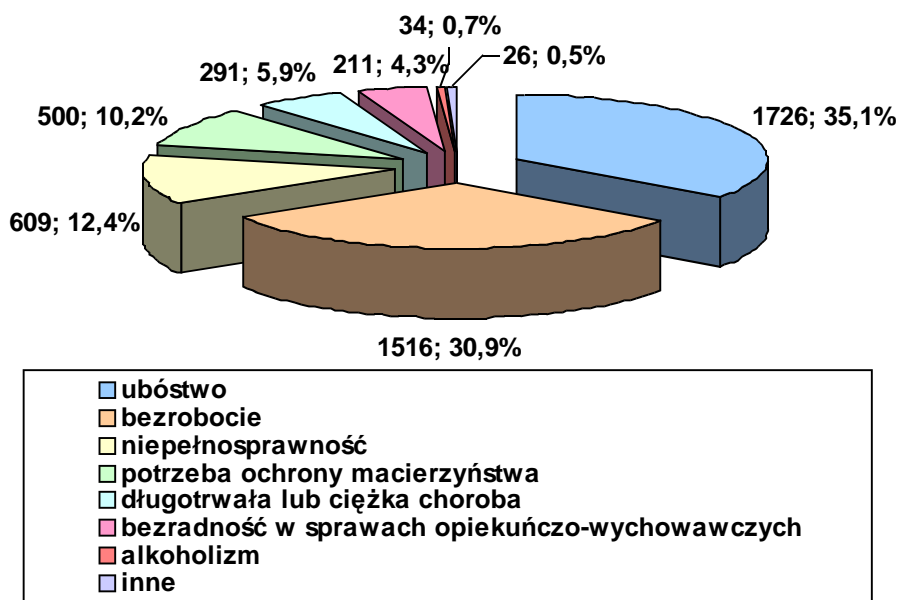

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łańcutcie.

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu gminnego, tym niemniej to pracownicy GOPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do DPS-ów. W latach 2003-2005 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łąncucie skierował do tych placówek odpowiednio 7, 1 i 8 osób.

Do Domów Pomocy Społecznej trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i dla całego systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2005 roku (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łąncucie.

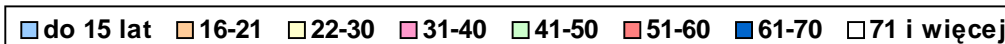
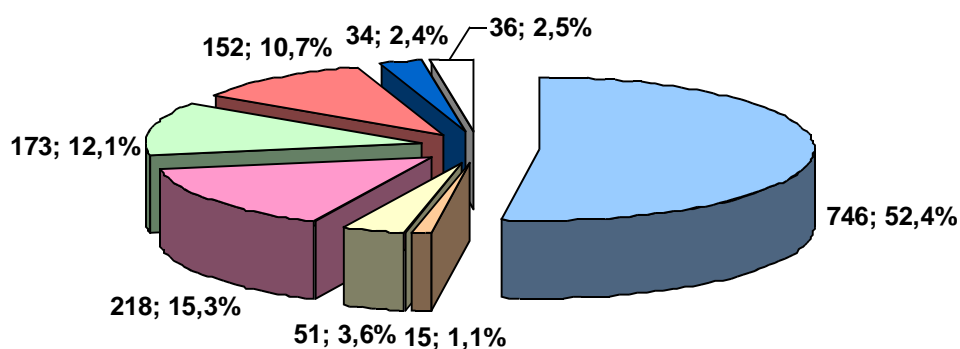
Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium

dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2005 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łańcucie udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- ubóstwo – 1.726 osób w 389 rodzinach,
- bezrobocie – 1.516 osób w 340 rodzinach,
- niepełnosprawność – 609 osób w 157 rodzinach,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – 500 osób w 71 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 291 osób w 88 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 211 osób w 37 rodzinach,
- alkoholizm – 34 osoby w 9 rodzinach,
- zdarzenie losowe – 11 osób w 2 rodzinach,
- sieroctwo – 7 osób w 1 rodzinie,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 6 osób w 2 rodzinach,
- bezdomność – 2 osoby.

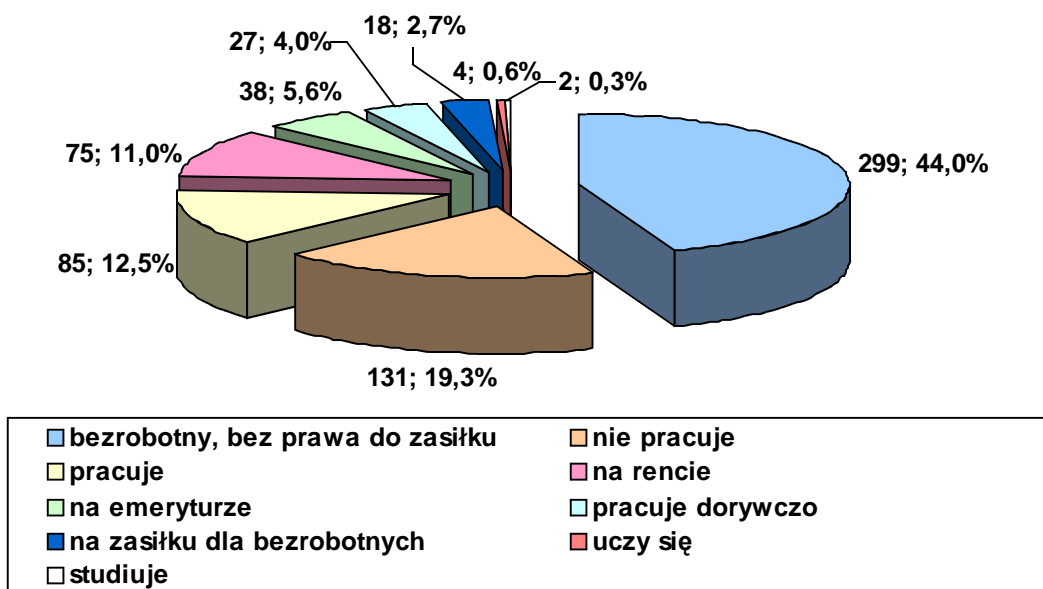
Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2005 r. (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łańcucie.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2005 roku była porównywalna ze strukturą demograficzną całej lokalnej społeczności. Niepokojąca była duża grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin. Uwagę zwracała również znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin.

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2005 r. (według decyzji administracyjnych)

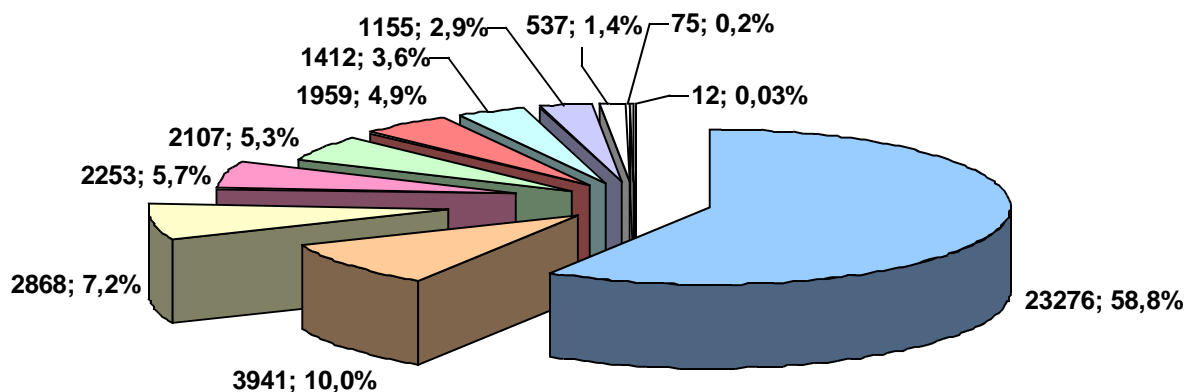

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łańcutcie.

Analizując strukturę odbiorców pomocy ze względu na aktywność zawodową, dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę w 2005 roku stanowiły osoby bezrobotne, bez prawa do zasiłku (299 osób). Liczną grupę tworzyły również osoby niepracujące (131 osób). Następnymi co do wielkości grupami były osoby pracujące (85 osób) i na rencie (75 osób). Na kolejnych miejscach znajdowały się osoby korzystające ze świadczeń emerytalnych (38 osób), pracujące dorywczo (27 osób) i otrzymujące

zasiłek dla bezrobotnych (18 osób). Najmniej liczne grupy stanowiły osoby uczące się i studiujące (odpowiednio 4 i 2 osoby w rodzinach).

Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2005 roku

■	zasiłek rodzinny
■	dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
■	dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
■	zasiłek pielęgnacyjny
■	dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
■	dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka
■	dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
■	dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
■	świadczenie pielęgnacyjne
■	dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka
■	dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łańcutu.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku oraz świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku i świadczenia pielęgnacyjnego. W roku 2005 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łańcutu przyznał ogółem:

- 23.276 zasiłków rodzinnych (dla 3.030 osób),
- 3.941 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania (dla 679 osób),
- 2.868 dodatków do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej (dla 731 osób),
- 2.253 zasiłki pielęgnacyjne (dla 365 osób),
- 2.107 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego (dla 2.107 osób),
- 1.959 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka (dla 226 osób),

- 1.412 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (dla 171 osób),
- 1.155 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego (dla 141 osób),
- 537 świadczeń pielęgnacyjnych (dla 51 osób),
- 75 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka (dla 75 osób),
- 12 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych (dla 1 osoby).

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze – placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono 13 ankiet, z czego 8 dotyczyło szkół podstawowych, a 5 gimnazjów. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech	
		występuje (liczba wskazań i ujawnionych przypadków)	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	8 (20)	5
2	Narkotyzowanie się		13
3	Palenie papierosów	7 (25)	6
4	Ucieczki z domu	2 (3)	11
5	Kradzieże	9 (16)	4
6	Agresja i przemoc, w tym poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	8 (15)	5
7	Autoagresja		13
8	Przestępczość ujawniona	1 (1)	12
9	Niszczanie mienia szkolnego	9 (19)	4
10	Udział w grupach negatywnych	3 (6)	10
11	Opieka kuratora sądowego	10 (17)	3
12	Przemoc w rodzinie	5 (9)	8
13	Zaniedbanie przez dom	9 (26)	4
14	Wykorzystywanie seksualne		13

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność lub brak poszczególnych cech, podawano jednocześnie liczbę występujących przypadków. Do problemów najczęściej występujących na terenie szkoły oraz w domu rodzinnym

uczniów zaliczono sięganie po środki uzależniające (papierosy, alkohol), zaniedbanie przez dom, niszczenie mienia szkolnego, potrzebę zastosowania nadzoru kuratora sądowego, kradzieże oraz agresję i przemoc w grupie rówieśniczej.

Określając problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych, wskazywano głównie na ubożenie rodzin upatrując przyczyn tego zjawiska w problemie bezrobocia, wielodzietności rodzin i niezaradności życiowej rodziców. Bieda i ubóstwo prowadzą z kolei do rozbicia rodzin (rodziny niepełne), ograniczeń uczniów w dostępie do dóbr kultury, wypoczynku i edukacji. Ponadto zwracano uwagę na dysfunkcje występujące w domu, a odnoszące się do niewydolności opiekuńczo-wychowawczej, uzależnień rodziców, przemocy w rodzinach i erozji autorytetów. Negatywne zjawiska pogłębiają bariery w postaci trudności z dojazdem do ośrodków kultury i szkół w godzinach popołudniowych, braku należytej opieki psychologiczno-pedagogicznej i lekarskiej w szkołach oraz niewystarczającej oferty spędzania czasu wolnego. Uzupełnienie powyższych opinii pedagogów stanowić mogą informacje Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Łańcucie (z września 2006 r.) mówiące o tym, że łączna liczba wykonywanych orzeczeń wobec mieszkańców gminy Łańcut, w których sąd ustanowił nadzór kuratora sądowego nad sposobem sprawowania władzy rodzicielskiej lub wobec nieletnich sprawców czynów karalnych wynosi 20, a liczba małoletnich dzieci objętych powyższymi postanowieniami – 42.

Wszystkie szkoły posiadają dostęp do Internetu, prowadzą dożywianie uczniów (zapotrzebowanie na tę formę pomocy jest jednak większe), umożliwiają korzystanie z sali gimnastycznej, a w żadnej nie funkcjonują klasy integracyjne. Placówki oferują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. różnorodne tematycznie koła zainteresowań oraz zajęcia teatralne, plastyczne, artystyczne, taneczne i sportowe), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, rewalidacyjno-wychowawcze, nauczanie indywidualne i gimnastykę korekcyjną. Jedna placówka nie prowadzi zajęć dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Określając działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły wskazywano na potrzebę zintensyfikowania programów profilaktycznych obejmujących problem przemocy i agresji, kwestię uzależnień, a także uczenie zachowań asertywnych i zasad udzielania pierwszej pomocy. Zwracano uwagę na konieczność zwiększenia opieki medycznej w szkołach (w tym opieki stomatologicznej) i pedagogiczno-psychologicznej (postulowano zatrudnianie

psychologów i pedagogów szkolnych). Za najważniejsze formy działań profilaktycznych i naprawczych uznano pogadanki, prelekcje, terapie rodzinne, spektakle szkolne (m.in. promujące zdrowy tryb życia), warsztaty edukacyjne, spotkania z policjantami, lekarzami, pedagogami, pracownikami GOPS-u i Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Łąncucie. Dodajmy, że ta ostatnia instytucja w roku szkolnym 2005/2006 otrzymała od rodziców dzieci z gminy Łącut 188 wniosków o udzielenie pomocy (w roku 2004/2005 było ich 228). Większość dzieci została objęta pomocą psychologiczno-pedagogiczną oraz logopedyczną.

Podjmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy określić oczekiwania dzieci i rodziców w zakresie zadań opiekuńczo-wychowawczych szkoły oraz zdiagnozować skalę zjawisk patologicznych w szkole i poza szkołą. Rozpoznanie problemów powinno się odbywać poprzez obserwacje i rozmowy kierowane, wywiady środowiskowe oraz badania ankietowe (m.in. w celu uzyskania informacji o aktualnej sytuacji materialnej dzieci, młodzieży i rodziców).

Według niektórych pedagogów w gminie są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczono niektóre odcinki trasy międzynarodowej E-40 (np. skrzyżowania przy wjeździe do wsi), brak chodników przy drogach prowadzących do szkół, zbiorniki wodne (tzw. glinianki), przejazdy kolejowe, przystanki PKS oraz rejony sklepów sprzedających alkohol.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, wskazano na konieczność kształtowania nawyku zdrowego trybu życia, podnoszenia sprawności fizycznej oraz wzbogacenia oferty zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowanie intelektualne i artystyczne, co jednak wiąże się z poniesieniem dodatkowych nakładów. Dofinansowania wymagają również wyjazdy turystyczno-krajoznawcze, wakacyjne i na rekolekcje. Wskazywano także na potrzebę organizowania kiermaszów podręczników szkolnych i dożywiania uczniów oraz prowadzenia akcji charytatywnych.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

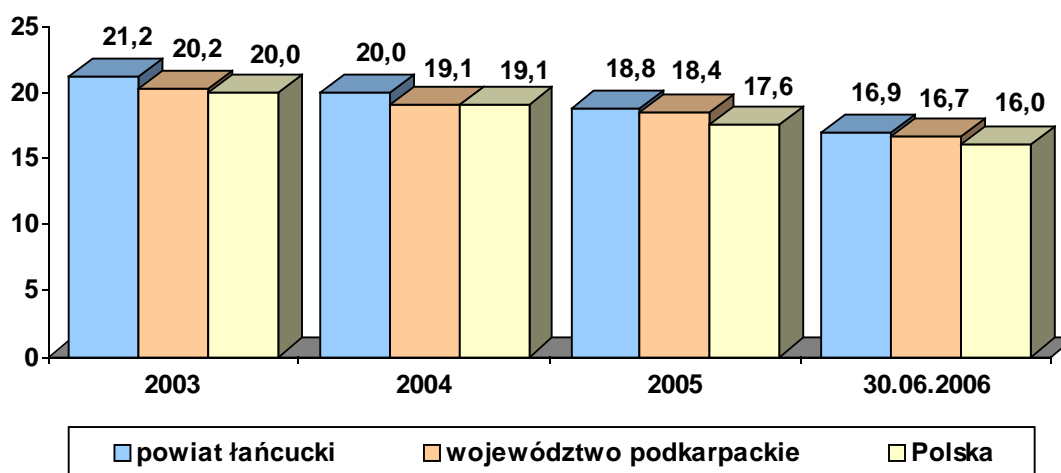
Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do

działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2005 i w połowie 2006 r.

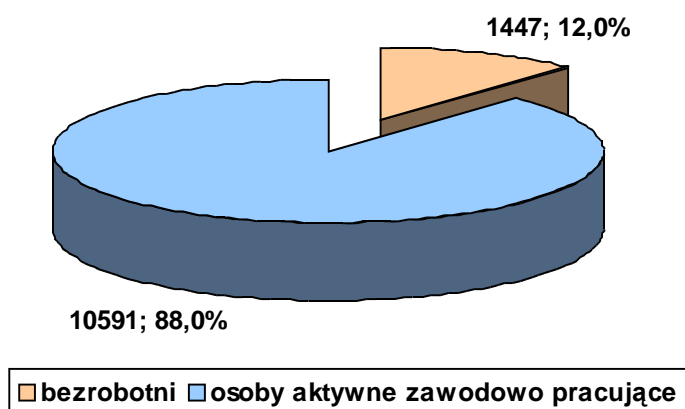
Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2005 i w połowie 2006 roku powiat łańcucki

charakteryzował się nieznacznie wyższą, w stosunku do województwa podkarpackiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Łąncucie na dzień 31 grudnia 2005 roku w gminie Łącut pozostawało zarejestrowanych 1.447 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowili 737 ogółu bezrobotnych w gminie. Prawo do zasiłku posiadało 158 osób, w tym 53 kobiety. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

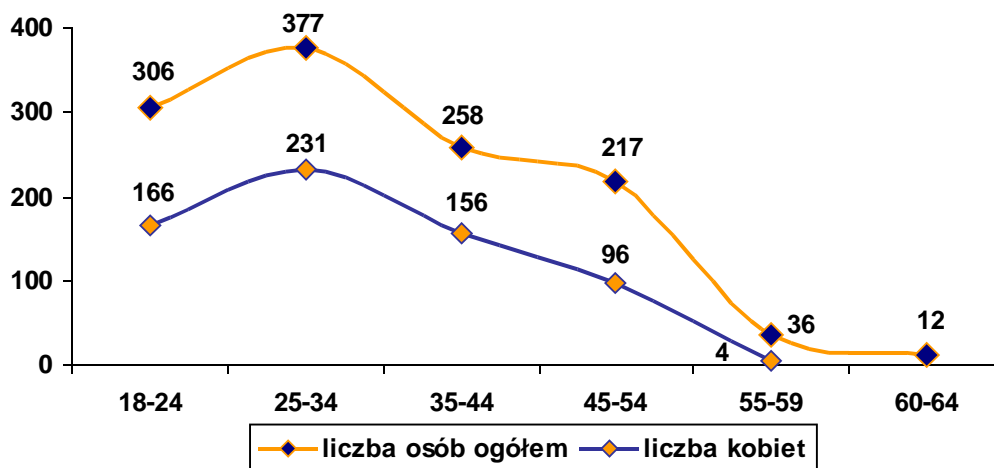
Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące z końcem 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Łąncucie

Spośród 12.038 osób z terenu gminy Łącut, będących w wieku produkcyjnym, z końcem 2005 roku 1.447 osób pozostawało bez zatrudnienia. W połowie 2006 r. liczba bezrobotnych w gminie spadła do 1.297 osób, w tym 703 kobiet.

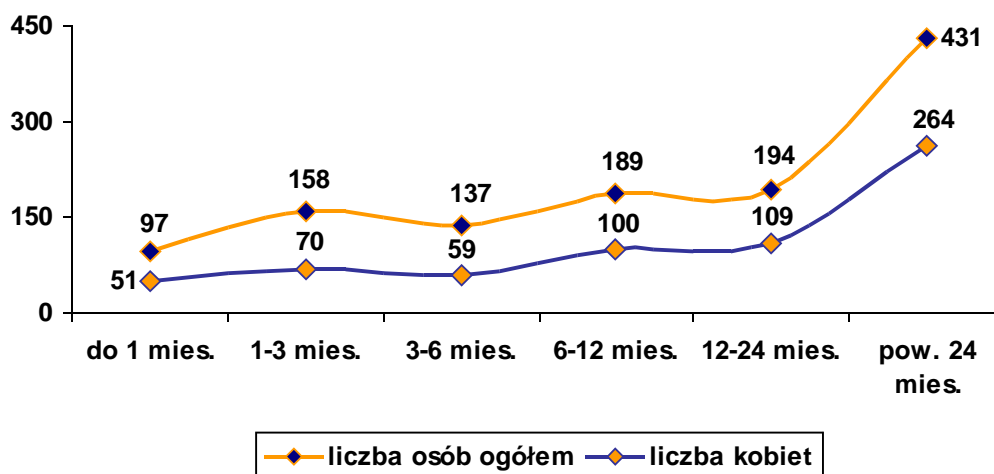
Bezrobotni według wieku – stan na 22.09.2006 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Łąncucie.

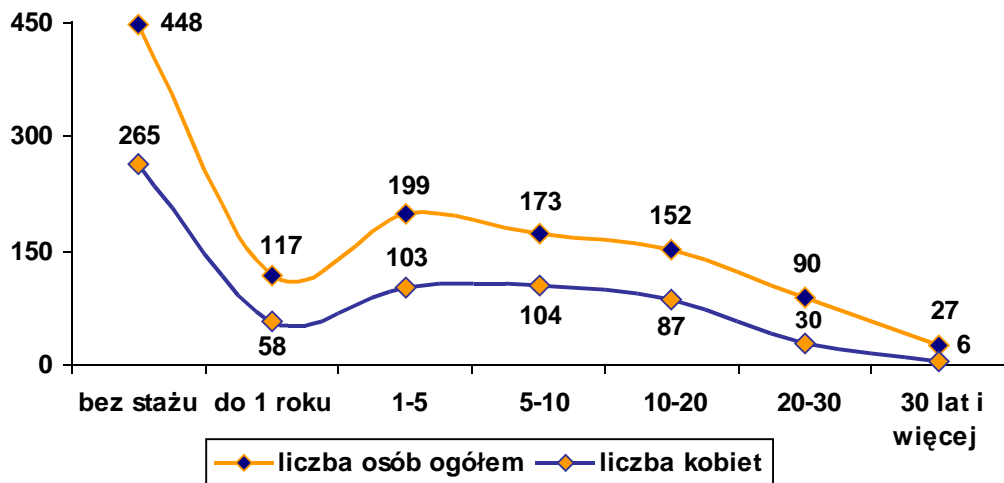
Z dniem 22.09.2006 roku w grupie bezrobotnych najwięcej było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokoiła mniejsza, ale zarazem posiadająca niewielkie szanse na zmianę swej sytuacji życiowej grupa osób bezrobotnych, które przekroczyły 45. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. We wszystkich grupach wiekowych odnotowano niekorzystną sytuację kobiet.

Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy – stan na 22.09.2006 r.

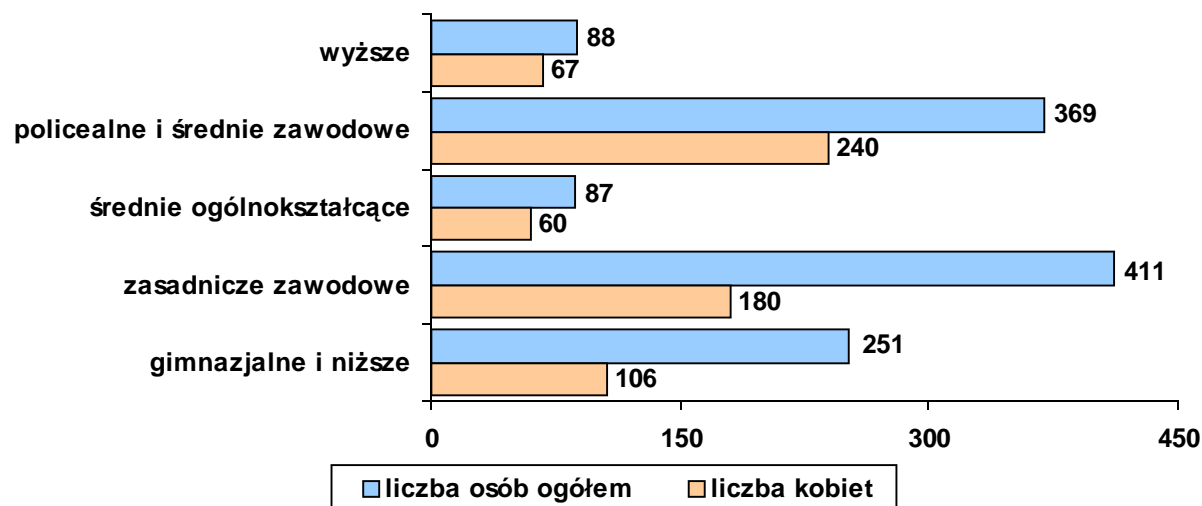
Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym zestawieniu. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy na dzień 22.09.2006 roku stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

Bezrobotni według stażu pracy – stan na 22.09.2006 r.

Staż pracy warunkujący zdobycie doświadczenia zawodowego jest cechą niezwykle pożądaną przez pracodawców. Z dniem 22.09.2006 roku największą grupę bezrobotnych w gminie stanowiły osoby bez doświadczenia zawodowego. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na absolwentów, tak by mieli możliwość zdobycia pierwszych doświadczeń zawodowych.

Bezrobotni według wykształcenia – stan na 22.09.2006 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Łąncucie.

Z dniem 22.09.2006 roku zdecydowanie lepszą sytuację na rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i wyższym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu osiągał osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, policealnym i średnim zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcanie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny

stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych					
		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmażonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstinencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

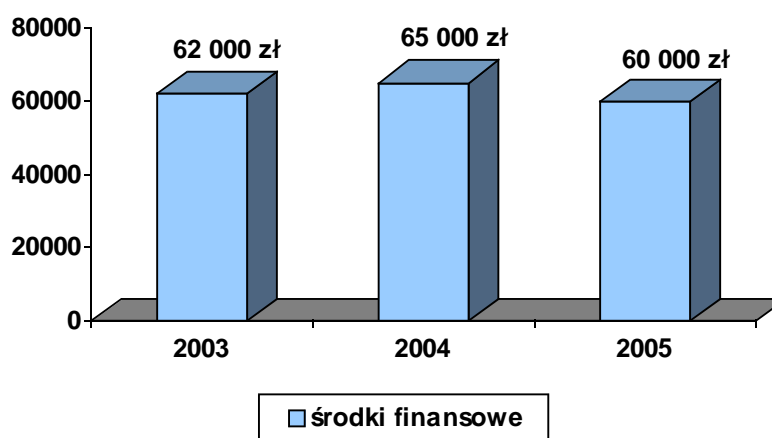
Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców,

którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród 503 rodzin objętych pomocą społeczną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łańcucie w 2005 roku, 9 rodzin liczących 34 osoby swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Nie było uwidocznione używanie narkotyków. W analizowanym okresie z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek nie świadczył pomocy, co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem zupełnego braku występowania zjawiska.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

W 2005 roku Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 7 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych, z tego 2 osoby skierowano na leczenie. W analizowanym okresie KRPA dokonała również 11 kontroli punktów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2003-2005

Dane Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łańcucie

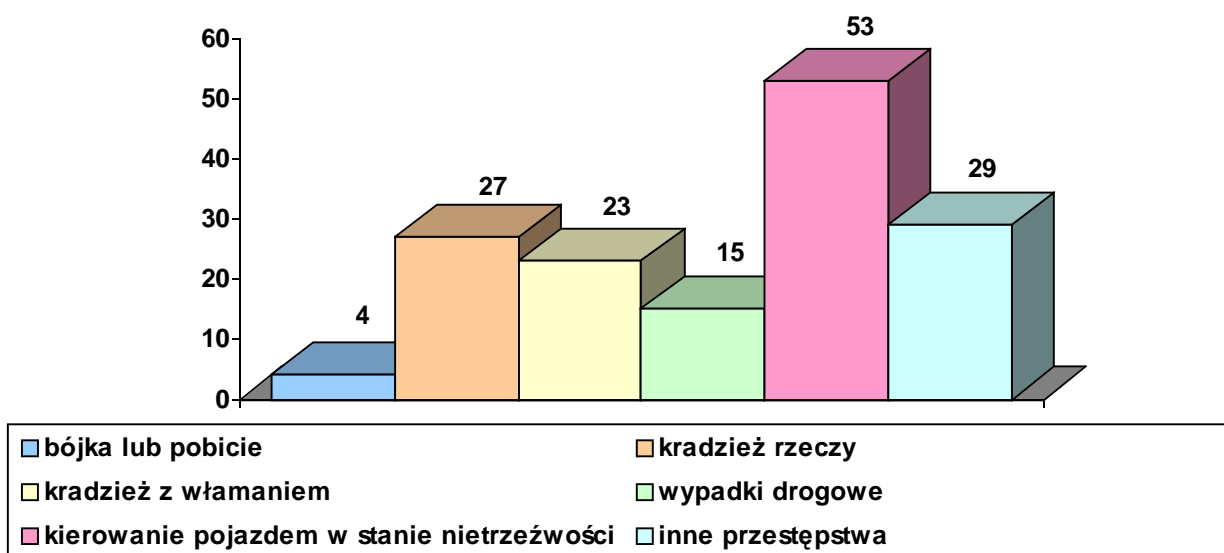
Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Łańcut na przestrzeni lat 2003-2005 utrzymywała się na podobnym poziomie. W roku 2003 wyniosła 62.000 zł, w roku następnym – 65.000 zł, a w 2005 r. – 60.000 zł.

2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Łańcut.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2005 roku wynika, iż na terenie gminy Łańcut stwierdzono 151 przestępstw, o popełnienie których podejrzewano 101 osób.

Wybrane kategorie przestępstw stwierdzonych w 2005 roku na terenie gminy Łańcut

Dane Komendy Powiatowej Policji w Łańcucie.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianym przestępstwem w roku 2005 było prowadzenie pojazdu mechanicznego lub roweru

w stanie nietrzeźwości – ogółem 53 zdarzenia. Na kolejnych miejscach znalazły się kradzieże rzeczy i kradzieże z włamaniem (odpowiednio 27 i 23 zdarzenia). Zagrożenie dla stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego stanowiły również bójki lub pobicia, do których doszło czterokrotnie. Ponadto odnotowano 29 innych przestępstw oraz 15 wypadków drogowych.

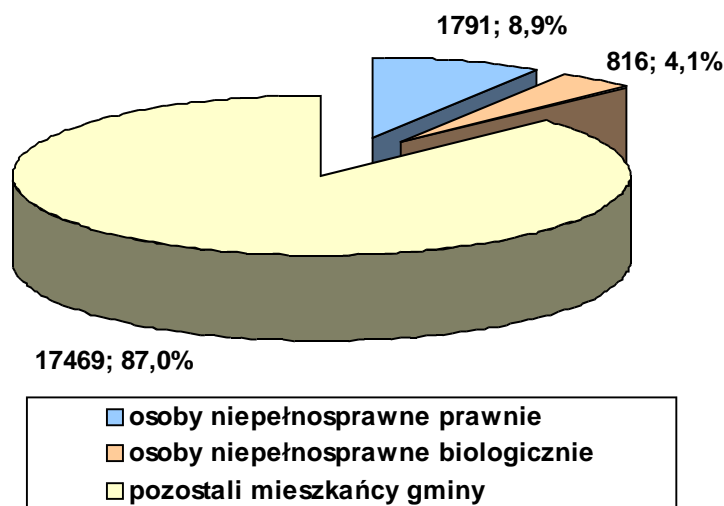
Jeśli chodzi o geografie przestępstw, to najczęściej kradzieży mienia i kradzieży z włamaniem miało miejsce w sołectwie Kraczkowa (odpowiednio 13 i 9). Na terenie tego sołectwa zatrzymano również najwięcej osób kierujących pojazdami mechanicznymi lub rowerami w stanie nietrzeźwości (16 przypadków). W sumie doszło tam do 53 czynów zabronionych, co stanowi 35% wszystkich zdarzeń o charakterze przestępczym popełnionych w 2005 roku na terenie gminy Łańcut. Znaczny stopień zagrożenia przestępczością zanotowano także w sołectwach Albigowa i Sonina (po 24 zdarzenia). Najmniej zagrożone przestępczością było sołectwo Rogóżno, w którym doszło do 1 kradzieży z włamaniem i 1 przypadku kierowania pojazdem pod wpływem alkoholu.

Analizując strukturę wiekową podejrzanych o popełnienie przestępstwa, należy stwierdzić, iż najmłodszy z nich miał 15 lat, najstarszy 76 lat, a grupą wiekową, z której najczęściej rekrutowali się sprawcy były osoby w wieku od 20 do 30 lat.

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku
--

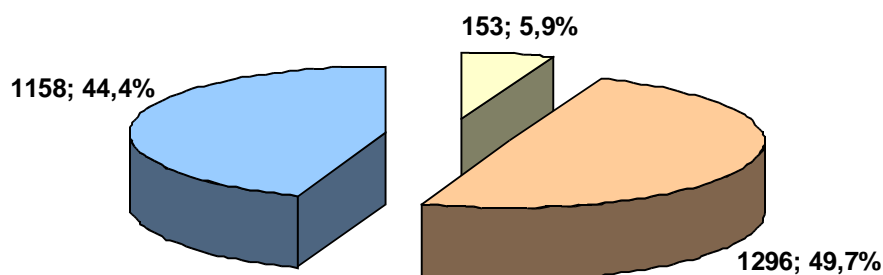

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w gminie Łańcut zamieszkiwało 2.607 osób niepełnosprawnych (w tym 1.250 mężczyzn i 1.357 kobiet), co stanowiło 13,0% ogółu mieszkańców gminy. Grupa ta była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania.

W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2005 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w gminie Łańcut skorzystało 609 osób w 157 rodzinach; była to trzecia pod względem liczby beneficjentów przyczyna udzielania wsparcia). Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

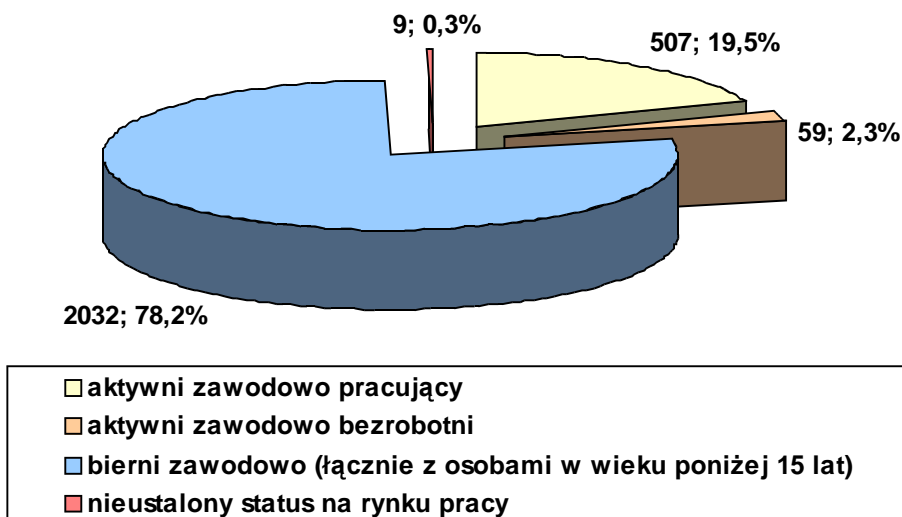

- osoby niepełnosprawne w wieku przedprodukcyjnym
- osoby niepełnosprawne w wieku produkcyjnym
- osoby niepełnosprawne w wieku poprodukcyjnym

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku blisko połowa osób niepełnosprawnych w gminie była w wieku produkcyjnym (1.296 osób), co było zjawiskiem wielce niepokojącym. Liczną grupę reprezentowały również osoby w wieku poprodukcyjnym – ogółem 1.158 osób. Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – łącznie 153 osoby.

Osoby niepełnosprawne według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

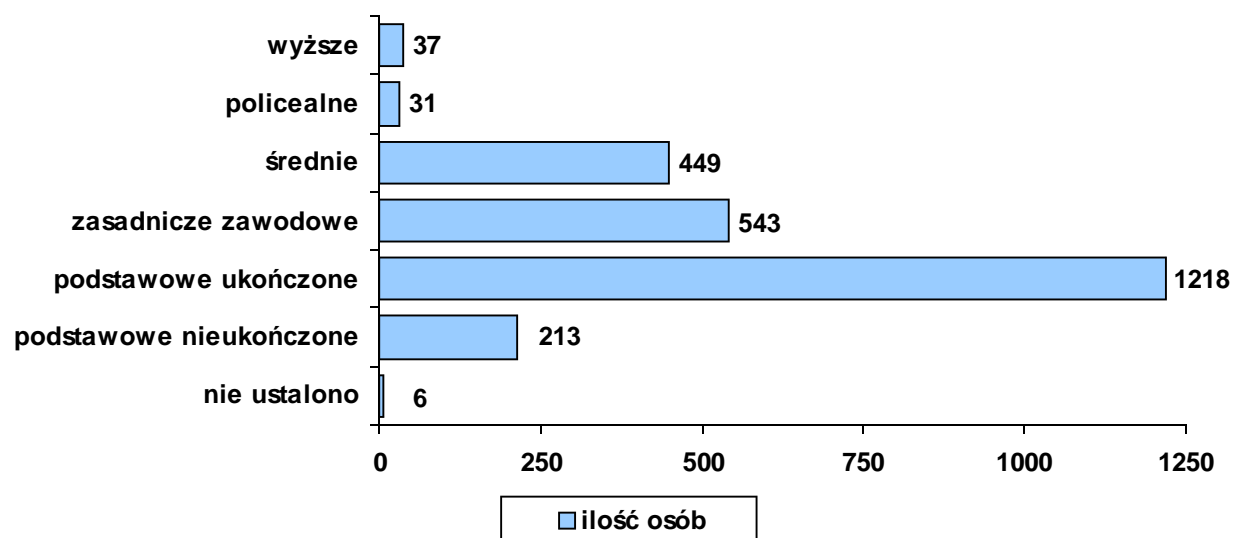
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych w gminie była bierna zawodowo – 2.032 osoby. Wśród aktywnych zawodowo zarejestrowano 507 osób pracujących i 59 osób pozostających bez pracy. Nieustalony status na rynku pracy posiadało 9 osób.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002

r.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku najliczniejszą grupę niepełnosprawnych w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 1.218 osób.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z czym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączenie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

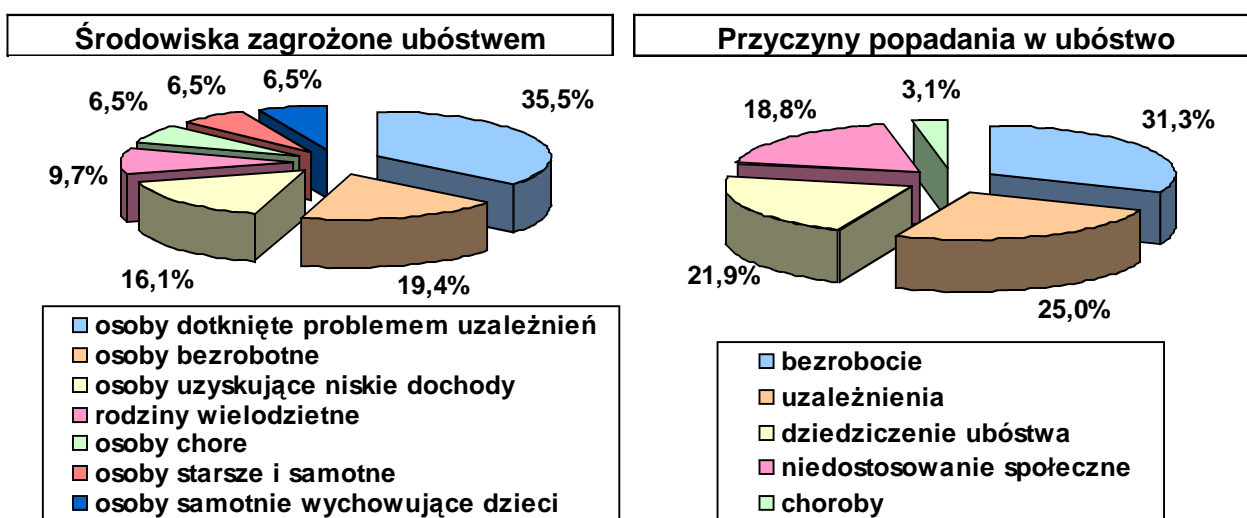
Osoby niepełnosprawne z gminy Łańcut mogły korzystać z pomocy i opieki następujących instytucji: Polski Komitet Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum

Pomocy Rodzinie, ŚDS w Łąncucie i Rakszowie, Polski Związek Niewidomych, Polski Związek Głuchych, Dom Pomocy Społecznej Łącut, Zakład Opiekuńczo-Leczniczy Handzlówka, ZOZ Łącut, Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy Łącut.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

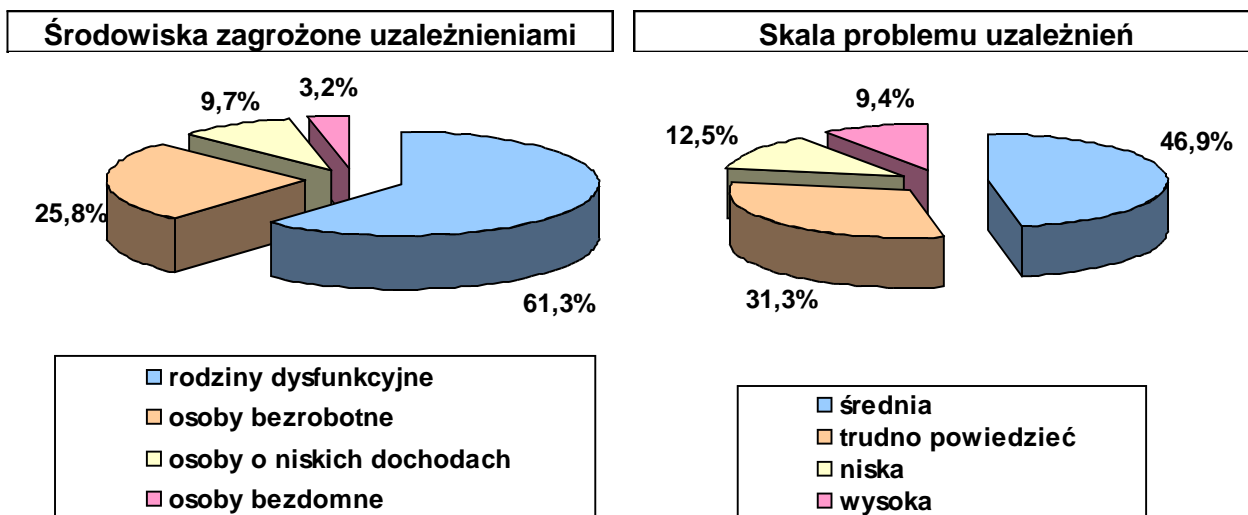
Poniższe zestawienia prezentują obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Badania własne Centrum AV.

Według badanych, problem ubóstwa dotyczy najbardziej osób dotkniętych uzależnieniami (35,5%), a także osób bezrobotnych i uzyskujących niskie dochody

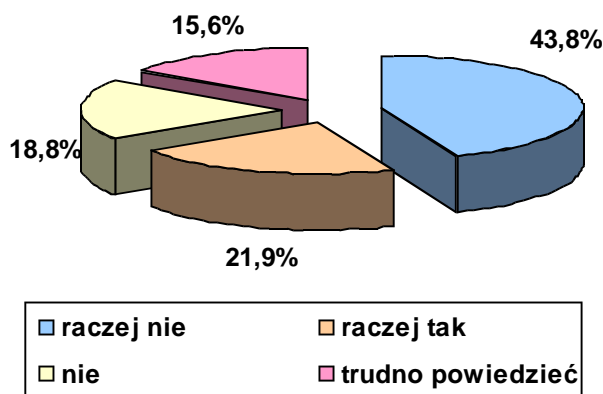
(odpowiednio 19,4% i 16,1%). Jako najczęstsze przyczyny popadania w stan ubóstwa respondenci podawali bezrobocie (31,3%), uzależnienia (25,0%) oraz zjawisko dziedziczenia ubóstwa (21,9%) i niedostosowanie społeczne (18,8%).

Badania własne Centrum AV.

W kwestii środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianą grupą były rodziny dysfunkcyjne (61,3%). Na następnym miejscu znalazły się osoby bezrobotne (25,8%). Określając skalę występowania tego problemu, najwięcej pytanym oceniło ją jako średnią (46,9%), a 31,3% ankietowanych nie umiało sprecyzować swego stanowiska. Dla 12,5% osób skala uzależnień w gminie jest niska, dla 9,4% wysoka.

Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?

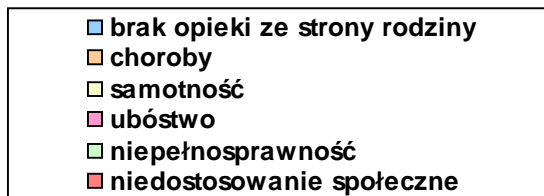
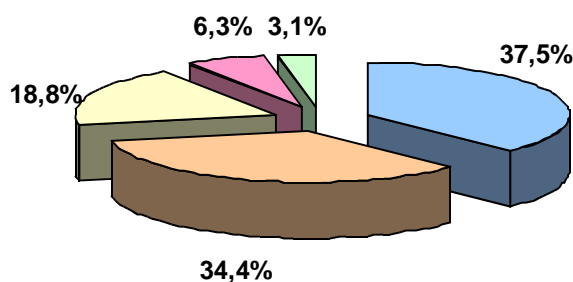
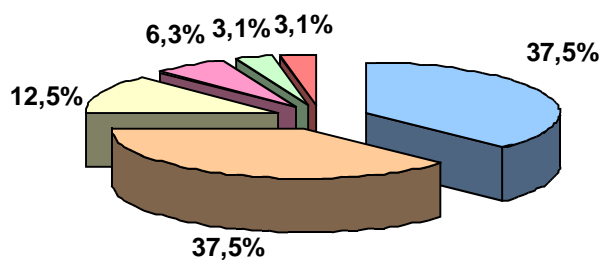

Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, to zdecydowanie pozytywnej odpowiedzi nie udzieliła żadna z osób biorących udział w badaniach. Przeważały oceny krytyczne – dla 43,8% respondentów oferta pomocy jest raczej niewystarczająca, a dla 18,8% – zdecydowanie niewystarczająca. Tylko w opinii 21,9% ankietowanych pomoc jest raczej wystarczająca. Pozostała grupa badanych nie potrafiła jasno określić swego stanowiska.

Problemy społeczne dotyczące osób starszych

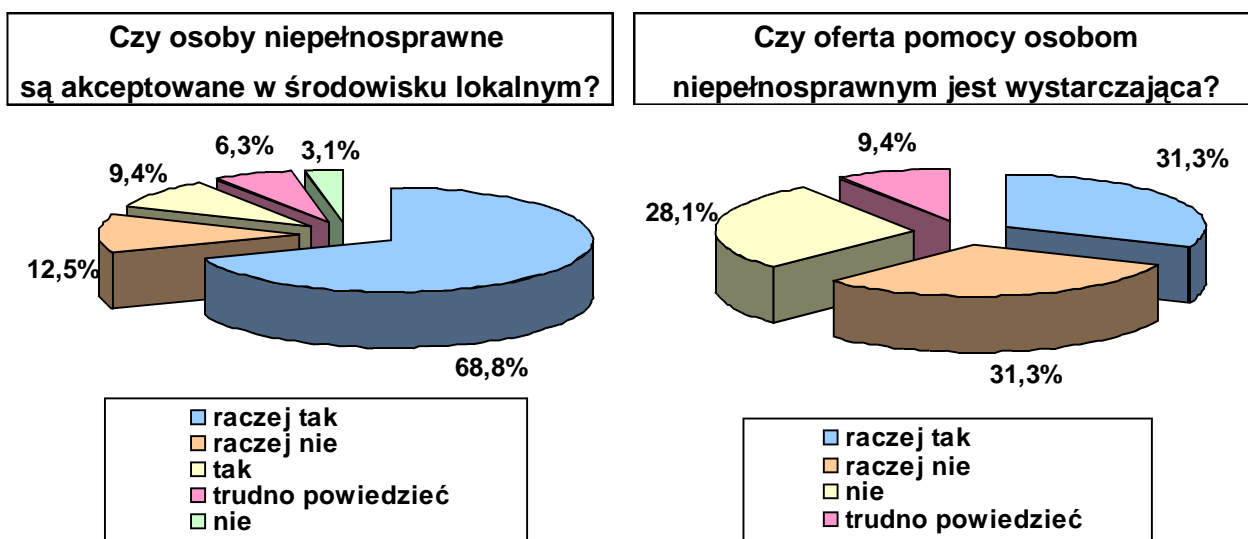
Czy oferta pomocy osobom starszym jest wystarczająca?

Badania własne Centrum AV.

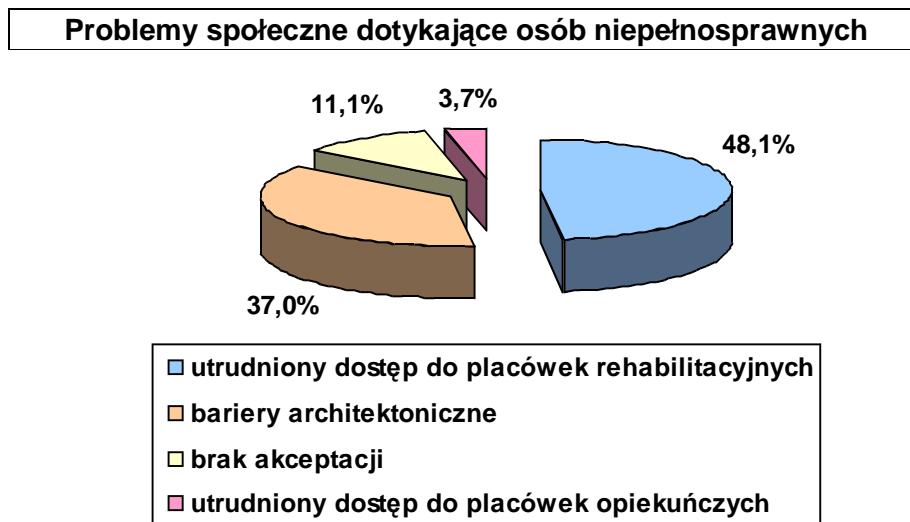
W kwestii osób starszych badani za najczęstsze problemy dotyczące tę grupę osób podawali brak opieki ze strony rodziny i choroby (po 37,5%). Innym powodem była samotność (12,5%). Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, opinie

respondentów były podzielone. Za niewystarczającą uznało ją łącznie 40,7% badanych, a przeciwnego zdania było w sumie 40,6% ankietowanych.

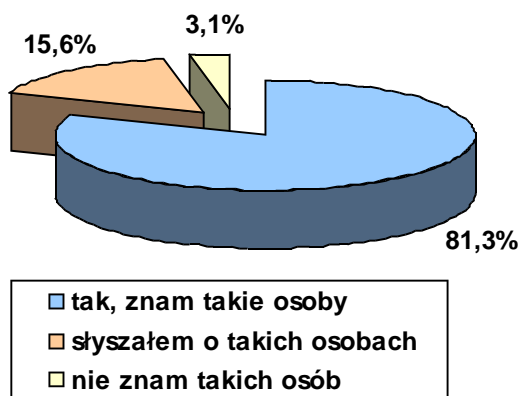
Badania własne Centrum AV.

W kwestii akceptacji osób niepełnosprawnych zdecydowana większość badanych (ogółem 78,2%) wypowiedziała się pozytywnie, a 6,3% osób nie było w stanie jednoznacznie określić swojego stanowiska. Jeśli natomiast chodzi o proponowaną pomoc ww. osobom, to łącznie 59,4% ankietowanych uznało ją za niewystarczającą. Odmienne stanowisko zaprezentowało 31,3% respondentów.

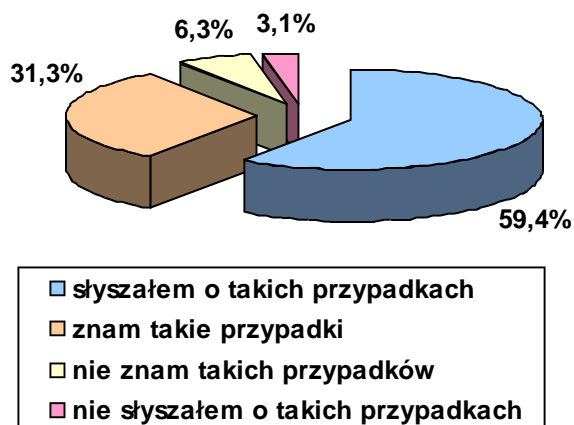
Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali trudności związane z dostępem do placówek rehabilitacyjnych (48,1%), a następnie bariery architektoniczne (37%) oraz brak akceptacji w środowisku lokalnym (11,1%).

Czy na terenie gminy zamieszkują osoby chore psychicznie?

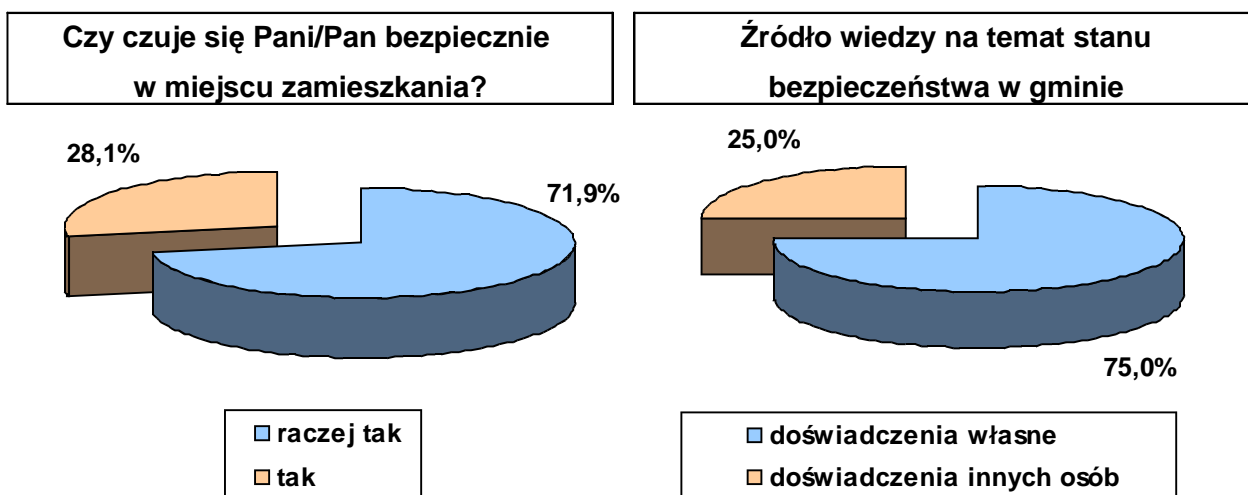

Zagadnienie osób chorych psychicznie zamieszkujących gminę Łańcut nie było obce jej mieszkańcom. Aż 81,3% badanych stwierdziło, iż zna takie osoby, a tylko 3,1% było odmiennego zdania. Jednocześnie 15,6% ankietowanych przyznało, iż słyszało o takich osobach.

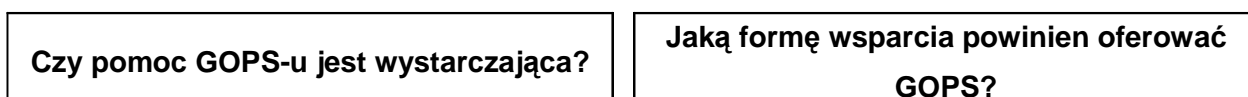
Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

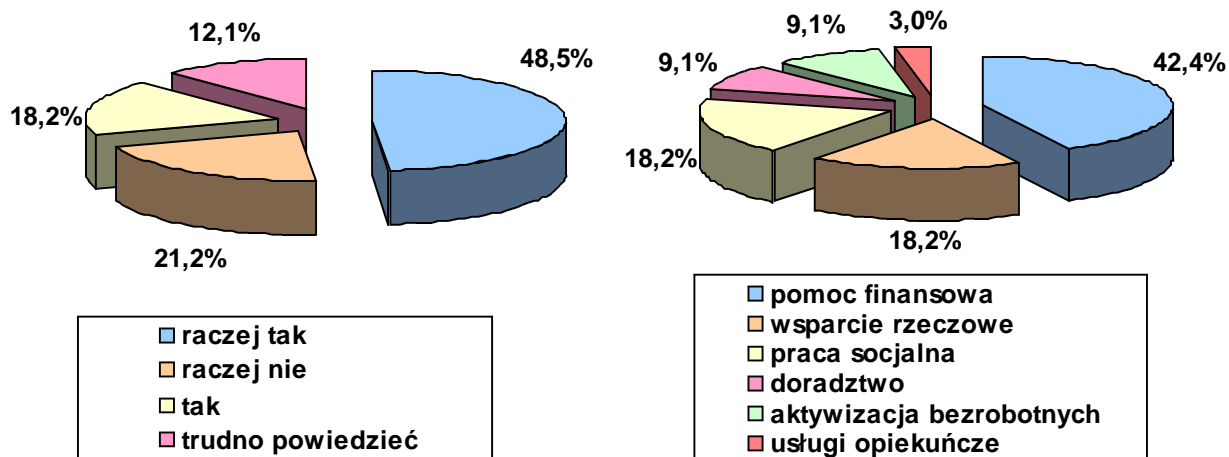

Podejmując kwestię zjawiska przemocy domowej, niemal 60% badanych stwierdziło, iż słyszało o występowaniu tej patologii w gminie. Jednocześnie ponad 30% ankietowanych odpowiedziało, iż zna takie przypadki. Tylko 9,4% osób przyznało, iż nie zna takich przypadków lub że o nich nie słyszało.

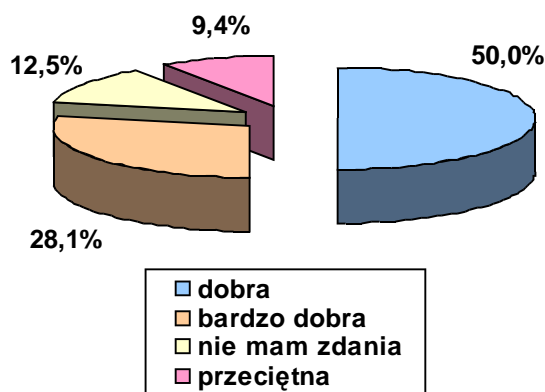

Jeśli chodzi o kwestię poczucia bezpieczeństwa w gminie, to badani czują się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie. Głównym źródłem wiedzy ankietowanych na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były doświadczenia własne.

Ocena pracy pracowników socjalnych

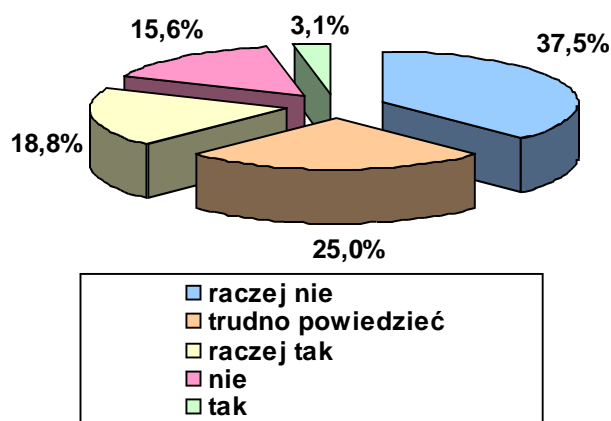

Badania własne Centrum AV.

W kwestii oceny pomocy udzielanej przez GOPS, łącznie 66,7% badanych stwierdziło, iż jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca, a 21,2% respondentów uznało pomoc za niewystarczającą. Jednocześnie 12,1% osób nie było w stanie określić swego stanowiska. W kwestii form wsparcia, jakie powinien oferować GOPS, badani wskazywali najczęściej na pomoc finansową (42,4%). Dość często doceniano również znaczenie wsparcia rzeczowego i pracy socjalnej (po 18,2%). Pozostałe formy

pomocy (doradztwo, aktywizacja bezrobotnych i usługi opiekuńcze) nie zyskiwały znacznej akceptacji. Co do oceny pracy pracowników socjalnych, ponad 78% badanych oceniło ją dobrze lub bardzo dobrze, a 9,4% respondentów – przeciętnie. Jednocześnie 12,5% ankietowanych nie miało zdania w tej kwestii.

Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?

Badania własne Centrum AV.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności gminy, najwięcej badanych (37,5%) wyraziło pogląd, że oferta pomocy raczej nie zaspokaja potrzeb lokalnego środowiska, natomiast 15,6% ankietowanych wyraziło jednoznacznie krytyczną opinię na ten temat. Odmiennego zdania było 21,9% respondentów, a jedna czwarta nie potrafiła jasno sprecyzować swego stanowiska.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT

jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- podnoszenie kwalifikacji przez osoby bezrobotne długotrwale,
- istnienie organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym, z którymi współpracują władze lokalne.

Słabe strony

- wysoka skala bezrobocia na terenie gminy; ograniczony rynek pracy,
- wysokie bezrobocie długotrwale zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwale.

Szanse

- partnerska współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w rozwiązywaniu problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,

- powiązanie programów dla bezrobotnych długotrwale z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacją,
- wzrost mobilności zawodowej i geograficznej.

Zagrożenia

- wzrost bezrobocia długotrwałego i zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- istnienie zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- współpraca instytucji zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży,
- właściwa komunikacja pomiędzy pracownikami sfery rządowej i pozarządowej,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie przez samorząd działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- propagowanie idei wolontariatu.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych,
- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- nieodpowiednie warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- brak wystarczającej liczby ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- niewystarczający stopień zabezpieczania dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego,
- brak świetlic socjoterapeutycznych.

Szanse

- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- członkostwo Polski w Unii Europejskiej szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- sprzyjająca udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży decentralizacja władzy,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych.

Zagrożenia

- występowanie zjawisk: rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej oraz zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, zjawiska rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- niski poziom kultury prawnej społeczeństwa,
- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami zajmującymi się uzależnieniami,
- dobra współpraca z Kościołem.

Słabe strony

- niewłaściwie przygotowana baza lokalowa,
- niedysponowanie miejscami pobytu dla ofiar przemocy,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi,
- społeczności lokalne nie włączają się w działania pomocowe.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy.

Zagrożenia

- niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- niedostateczne wykorzystywanie systemu informacji,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- istnienie określonego standardu usług dla osób starszych,
- dostateczny dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- dobry dostęp do domów pomocy społecznej,
- możliwość samorealizacji w organizacjach samopomocowych przez osoby starsze,
- odpowiedni poziom życia osób starszych.

Słabe strony

- niewystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką osób starszych,
- wzrost liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- brak w gminie małych form pomocy społecznej dla osób starszych,
- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy,
- brak możliwości kontynuacji aktywności zawodowej przez osoby starsze,
- brak działań w celu poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- niekorzystanie ze wsparcia wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Szanse

- szkolenia dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- uwrażliwianie systemu oświaty na problem osób starszych,
- dostosowywanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- właściwe rozpoznanie potrzeb osób starszych,

- postęp medycyny wpływa na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych.

Zagrożenia

- wzrasta liczba osób samotnych,
- niedostosowana do osób starszych infrastruktura,
- brak koordynacji działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- migracja ludzi młodych na inne tereny oraz niekorzystne zjawiska demograficzne,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy,
- podejmowanie działań upowszechniających w środowisku lokalnym pozytywne wzorce postaw filantropijnych i charytatywnych.

Słabe strony

- brak organizacji pozarządowych, funkcjonujących w sferze niepełnosprawności,
- istnienie barier utrudniających pełny udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- brak wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym z terenu powiatu w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- stabilna liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- likwidowanie barier architektonicznych.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej oraz usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- posiadanie wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną,
- istnienie placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie gminy.

Słabe strony

- przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań,
- utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

Inne mocne i słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- walory krajobrazowe i położenie geograficzne,
- dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych (w każdej szkole funkcjonuje stołówka szkolna),

- dobra baza ośrodków kultury w każdej wsi,
- dobra współpraca z przedstawicielami samorządów wiejskich.

Słabe strony

- niewystarczająca ilość organizacji pozarządowych działających na rzecz potrzebujących,
- niski poziom wykształcenia mieszkańców.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom gminy. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. Mickiewicza 2a, 37-100 Łańcut.

1. Podmiot prowadzący:

Urząd Gminy w Łańcucie.

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeniach rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie.

Kadrę jednostki stanowi kierownik 7 pracowników socjalnych i 5 innych pracowników.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

4. Udział w szkoleniach kadry zatrudnionej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej:

Kadra zatrudniona w GOPS-ie uczestniczy w różnych formach doształcania i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia: „Kontrakt socjalny”, „Świadczenia rodzinne – zasady przyznawania”, „Decyzje administracyjne w pomocy społecznej”, „Postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych”, „Niebieska Karta w pomocy społecznej” oraz „Przemoc w rodzinie”.

Placówka rodzinna

Sonina 350A.

1. Podmiot prowadzący:

Starostwo Powiatowe w Łańcutcie.

2. Co oferuje (zakres usług):

Jednostka zapewnia całodobową opiekę nad dziećmi.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci.

Liczba osób objętych opieką w 2005 r. – 5.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W gminie Łańcut funkcjonuje 6 stowarzyszeń (Polski Komitet Pomocy Społecznej, jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, Koła Gospodyń Wiejskich), a w 7 z 9 sołectw działają Kluby Seniora. Na terenie gminy istnieje 9 parafii kościoła rzymskokatolickiego. Pomiędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminy dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie zlecenia realizacji zadań własnych oraz dofinansowaniem działalności statutowej organizacji.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej

prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu łańcuckiego, z pomocy których korzystają mieszkańcy gminy Łańcut.

**ORGANIZACJE POZARZĄDOWE
DZIAŁAJĄCE NA TERENIE POWIATU ŁAŃCUCKIEGO,
Z POMOCY KTÓRYCH KORZYSTAJĄ MIESZKAŃCY GMINY ŁAŃCUT**

1. Polski Komitet Pomocy Społecznej,
Zarząd Miejsko-Gminny w Łańcucie, ul. Piłsudskiego 70, 37-100 Łańcut.
2. Polski Związek Niewidomych, ul. Moniuszki 2, 37-100 Łańcut.
3. Polski Związek Diabetyków, ul. 3 Maja, 37-100 Łańcut.
4. Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym,
ul. Kochanowskiego 1E/4, 37-100 Łańcut.
5. Ruch „Wiara i Światło”, ul. Mickiewicza 3, 37-100 Łańcut.
6. Stowarzyszenie Przyjaciół Młodzieży Specjalnej Troski,
ul. Partyzantów 6, 37-100 Łańcut.
7. Łańcuckie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych Ruchowo,
ul. Piłsudskiego 70/5, 37-100 Łańcut.
8. Polski Czerwony Krzyż, ul. Paderewskiego 5, Łańcut.

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

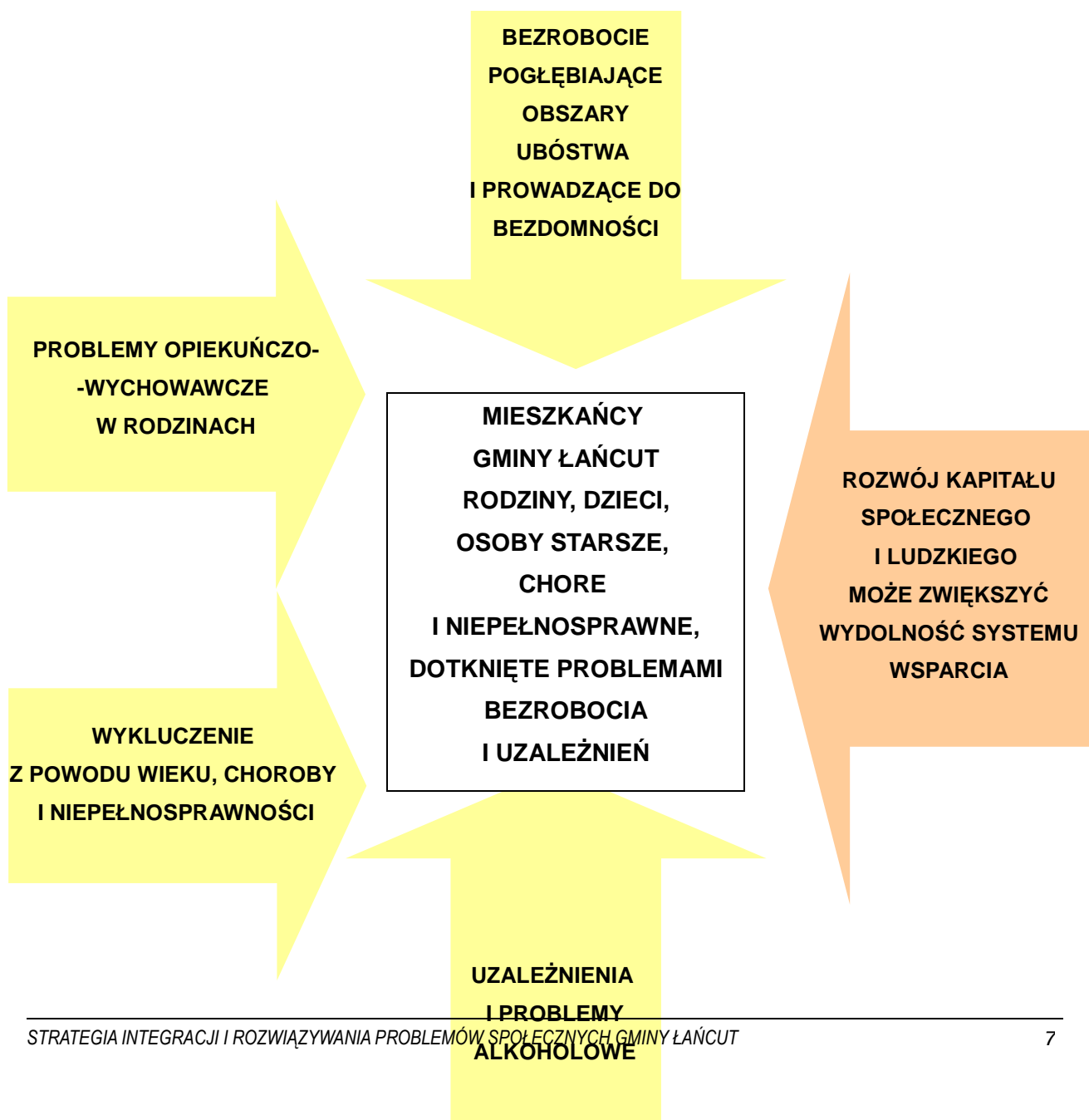
Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy zespół korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano obficie z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący

dokument uznał, że należy zaprogramować działania, zmierzające do rozwiązania problemów w następujących obszarach:

- ⇒ **przeciwdziałanie bezrobociu** – istnienie wysokiego poziomu bezrobocia skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców gminy, pogłębiając obszary ubóstwa. Bezrobocie w swoich następstwach może prowadzić do bezdomności i stać się przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego;
- ⇒ **wsparcie rodziny** – rodziny niewydolne wychowawczo nie w pełni zaspokajają potrzeby rozwojowe dziecka;
- ⇒ **wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i terminalnie chorych** – zwiększająca się liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wymaga zapewnienia im właściwej opieki. Wraz z wiekiem nasilają się problemy zdrowotne oraz zwiększa się liczba niepełnosprawnych;
- ⇒ **przeciwdziałanie uzależnieniom** – uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych;
- ⇒ **rozwijanie struktur pozarządowych i wolontariatu** – ograniczona liczba organizacji pozarządowych i grup wolontarystycznych na terenie gminy skutecznie utrudnia realizację nowatorskich rozwiązań oraz występowanie o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

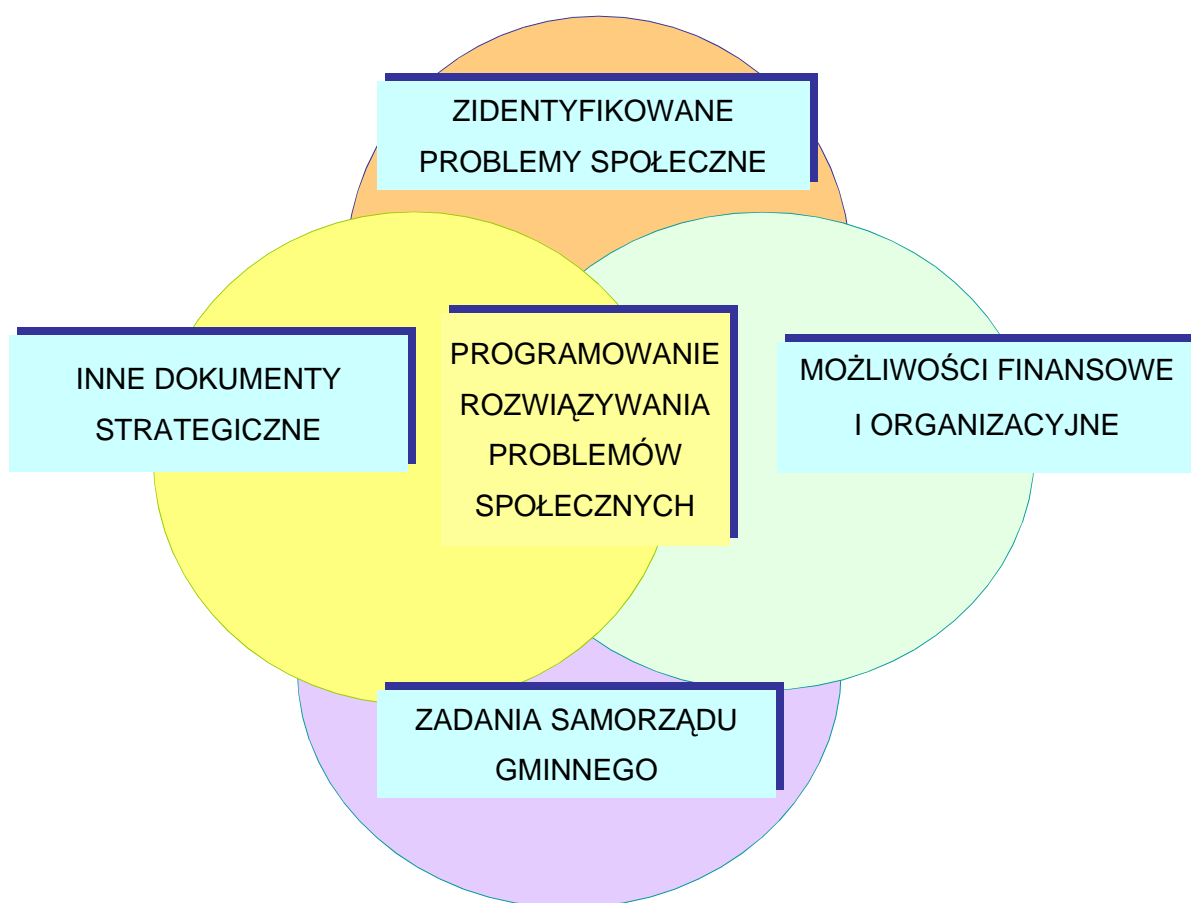
**PROBLEMY SPOŁECZNE GMINY ŁAŃCUT,
KTÓRE NALEŻY ROZWIĄZAĆ W RAMACH LOKALNEJ STRATEGII**

KWESTIE PIERWSZOPLANOWE – NAJWAŻNIEJSZE

KWESTIE POŚREDNIO WPŁYWAJĄCE NA ROZWIĄZYWANIE
LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

Powyższy diagram przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**Gmina Łączut – silna i zintegrowana
społecznie gmina, skutecznie
przeciwdziałająca zjawiskom
negatywnie wpływającym
na bezpieczeństwo socjalne mieszkańców**

3.2. CELE STRATEGICZNE

Problem:

Istnienie wysokiego poziomu bezrobocia skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców gminy, pogłębiając obszary ubóstwa. Bezrobocie w swoich następstwach może prowadzić do bezdomności i stać się przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego.

Cel strategiczny 1.

System wsparcia na rzecz osób bezrobotnych

Cele szczegółowe:

1. Monitoring socjalny – postępowanie w sytuacji kryzysowej długotrwałego pozostawania bez pracy.
2. Rozwijanie aktywnych form pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, długotrwanie bezrobotnym, w tym kobietom.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-2:

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, obejmująca m.in. organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych oraz szkoleń i kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych.
2. Objęcie pracą socjalną osób długotrwanie bezrobotnych, tak by zachęcać te osoby do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy dążyć do udzielenia osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa, zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.

3. Wspieranie rodzin i osób dotkniętych bezrobociem, ubóstwem i zagrożonych bezdomnością poprzez udzielenie im pomocy materialnej i rzeczowej oraz podejmowanie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy mieszkań socjalnych.
4. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów, mogących tworzyć nowe miejsca pracy.
5. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla organizacji pozarządowych mogących zorganizować Klub Integracji Społecznej.
6. Nawiązanie kontaktu z organizacjami pozarządowymi z terenu powiatu i województwa dla skuteczniejszego rozwiązywania problemu bezrobocia.
7. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.
8. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Rodziny niewydolne wychowawczo nie w pełni zaspokajają potrzeby rozwojowe dziecka.

Cel strategiczny 2.**Pomoc rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi****Cele szczegółowe:**

1. Pomoc osobom i rodzinom, u których stwierdzono bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Pomoc niepełnosprawnym i długotrwale chorym dzieciom i ich rodzinom.
3. Pomoc rodzinie w kształceniu i wszechstronnym rozwoju dzieci i młodzieży.
4. Pomoc dzieciom z rodzin patologicznych oraz całym rodzinom.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo-wychowawczym polegająca na:
 - diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci,
 - diagnozie – ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym.
2. Zapewnienie szerszego dostępu do specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych, zastępczych, osób samotnie wychowujących dzieci, a także terapii rodzinnej.
3. Tworzenie sieci świetlic wiejskich, w tym środowiskowych, socjoterapeutycznych, opiekuńczo-wychowawczych, działających w poszczególnych miejscowościach, oferujących pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez: dożywanie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania

czasu wolnego, nabywanie przez dzieci różnych umiejętności społecznych, koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu.

4. Systematyczna współpraca z istniejącymi w powiecie jednostkami zapewniającymi opiekę dla dzieci.
5. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności sądem rodzinnym oraz kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
6. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, ROPS, inne).
7. Systematyczne współdziałanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
8. Zapewnienie w szkołach funkcjonujących na terenie gminy szerszego dostępu do opieki medycznej (higienistek) oraz pomocy pedagogów szkolnych.
9. Udzielanie wsparcia dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem społecznym i marginalizacją m.in. poprzez organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole oraz wypoczynku w czasie wolnym od nauki.
10. Organizowanie dla rodziców i ich dzieci różnych form edukacji z wykorzystaniem istniejącego systemu szkolnego oraz tworzenie systemu poradnictwa.
11. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (zajęcia muzyczne, plastyczne, turnieje sportowe, festyny rodzinne, wycieczki).

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej, szkoły, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Zwiększająca się liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wymaga zapewnienia im właściwej opieki. Wraz z wiekiem nasilają się problemy zdrowotne oraz zwiększa się liczba niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 3.

Utrzymanie osób starszych, niepełnosprawnych i terminalnie chorych jak najdłużej w środowisku zamieszkania lub zapewnienie opieki w placówkach całodobowych

Cele szczegółowe:

1. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagającym takiej pomocy, aktywizowanie osób starszych i niepełnosprawnych do udziału w życiu społecznym.
2. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
3. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższym, wymagającym takiej pomocy.
4. Promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych wymagających opieki w środowisku zamieszkania.
2. Praca socjalna. Podejmowanie przez pracowników socjalnych działań mających głównie na celu ułatwianie kontaktów z placówkami służby zdrowia, udzielanie pomocy w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej i społecznej, inicjowanie kontaktów rodzinnych oraz podejmowanie działań zmierzających do

większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobą wymagającą takiej pomocy, w tym zawieranie umów alimentacyjnych, porozumień na świadczenie usług, zapewnienie osobom uprawnionym usług w ramach pielęgniarstwa środowiskowego, uwrażliwienie społeczności lokalnych na potrzeby osób starszych, niepełnosprawnych, także rozpowszechnienie idei wolontariatu, objęcie opieką wolontarystyczną osób potrzebujących opieki, prowadzenie współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w celu umożliwienia osobom starszym i niepełnosprawnym skorzystania z przysługujących im uprawnień, np. wyjazdu na turnus rehabilitacyjny, do sanatorium, w uzyskaniu odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego itp.

3. Rozwijanie jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczną, zalecaną przez lekarza, pielęgnację oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem.
4. Rozwijanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez osoby starsze i niepełnosprawne, w tym organizowanie cyklicznych spotkań integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych i rekreacyjnych.
5. Podjęcie działań w kierunku zorganizowania na terenie gminy wypożyczalni sprzętu medyczno-pielęgnacyjnego dla osób chorych i niepełnosprawnych.
6. Wsparcie osób zaburzonych i chorych psychicznie w samodzielnym funkcjonowaniu na terenie gminy, w szczególności poprzez opiekę medyczną, poradnictwo socjalne i pomoc materialną.
7. W przypadku wyczerpania wszystkich możliwości zapewnienia opieki w środowisku, umieszczenie osób wymagających całodobowej opieki w zakładach opiekuńczo-leczniczych lub w domach pomocy społecznej.
8. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej.
9. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
10. Inicjowanie działań wolontariackich w odniesieniu do osób starszych i niepełnosprawnych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Cel strategiczny 4.

Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami.
3. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży) odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek.

6. Prowadzenie wśród dzieci i młodzieży edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia.
7. Zwiększenie skuteczności i dostępności terapii osobom uzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień.
8. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania narkomanii.
9. Przeciwdziałanie przemocy domowej – opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej, szkoły, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Ograniczona liczba organizacji pozarządowych i grup wolontarystycznych na terenie gminy skutecznie utrudnia realizację nowatorskich rozwiązań oraz występowanie o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Cel strategiczny 5.

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego w środowisku lokalnym

Cele szczegółowe:

1. Propagowanie i rozwijanie wśród społeczności lokalnej idei obywatelskiej odpowiedzialności i uczestniczenia w zaspokajaniu ludzkich potrzeb.
2. Stwarzanie korzystnych warunków dla powstawania nowych organizacji pozarządowych oraz rozwoju wolontariatu na terenie gminy.
3. Współpraca z partnerami zewnętrznymi zmierzająca do rozbudowy struktur pozarządowych i wolontarystycznych.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Analiza ofert organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie powiatu i województwa.
2. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi o działalności ponadlokalnej i ogólnopolskiej poprzez zaprezentowanie im walorów i możliwości samorealizacji na terenie gminy.
3. Rozwijanie ruchu pozarządowego i wolontaryjnego na terenie gminy poprzez uczestnictwo w szkoleniach dla liderów.
4. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.

5. Propagowanie idei samopomocy, wolontariatu i obywatelskiego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, m.in. na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży ze środowisk dysfunkcyjnych.
6. Podejmowanie działań zmierzających do powołania Gminnego Centrum Wolontariatu.
7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie wykorzystania na potrzeby lokalnej infrastruktury pomocowej obiektów budowlanych będących w posiadaniu gminy.
8. Systematyczne wzmacnianie kadr Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez dokształcanie i utrzymanie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych.
9. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m.in. poprzez Internet.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca wójta, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez wójta.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł

korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,
 - saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiągniętych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,

- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.